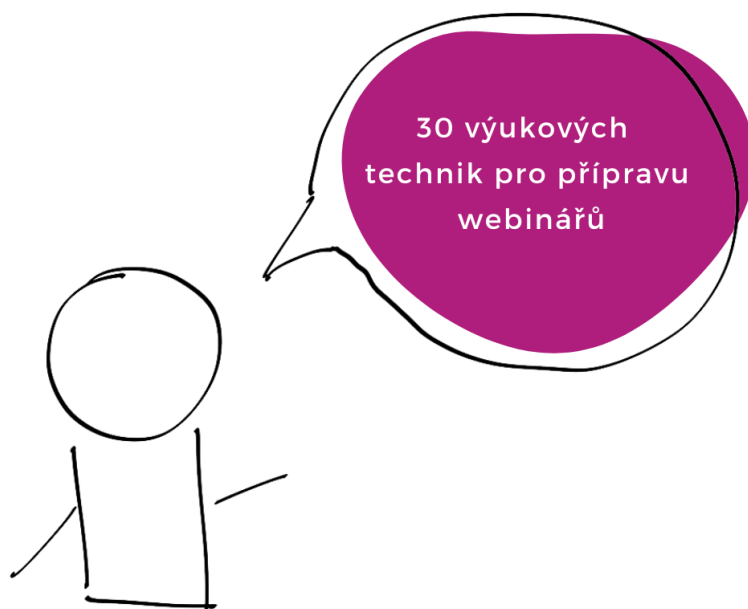


WEBINÁŘE

VE VZDĚLÁVÁNÍ DOSPĚLÝCH



30 výukových
technik pro přípravu
webinářů

Klára Pirklová

Webináře ve vzdělávání dospělých

30 výukových technik pro přípravu webinářů

Klára Pirklová

Obálka, ilustrace a grafická úprava: Klára Pirklová

Copyright © 2026 Klára Pirklová

Toto dílo je publikováno pod licencí Creative Commons: CC BY-NC-SA 4.0.

Tato licence vám umožňuje dílo sdílet, remixovat, upravovat a stavět na tomto díle nekomerčně, za podmínky, že uvedete autora a budete své nové výtvořiny licencovat za stejných podmínek.

Text neprošel korekturou.

Obsah

Obsah	3
NA ÚVOD	5
Proč vznikla tato příručka	7
Jak s příručkou pracovat	8
PŘED ZAČÁTKEM WEBINÁŘE	10
1. Kolo lektora	11
2. Persona studujících	14
3. Vzdělávací cíl	17
4. Zpětný design	21
5. Myšlenková mapa	25
6. Příprava nástrojů	28
7. Prezentace	32
8. Checklist	35
BĚHEM WEBINÁŘE	37
9. Nenásilná komunikace	38
10. Představení lektora	41
11. Icebreaker	44
12. Evokace	47
13. Think – pair – share	50
14. Využití metafor	53
15. Storytelling	56
16. Vizualizace	59
17. Zážitek učení	63
18. Průběžné úkoly	66
19. Průběžné interakce	69
20. Průběžná shrnutí	72

21.	Společná práce	75
22.	Sdílení výstupů	78
23.	Reflexe	81
24.	Akční kroky	84
25.	Když se nedaří	87
PO SKONČENÍ WEBINÁŘE		90
26.	Sebereflexe	91
27.	Zpětná vazba účastníků	93
28.	Archivace materiálů	97
29.	Lektorský tahák	99
30.	Well-being	102
ZÁVĚR		105
Použitá literatura		107
O autorce		109

NA ÚVOD

Webináře se v posledních letech staly běžnou součástí vzdělávání dospělých, přinejmenším v České republice. MŠMT¹ již běžně umožňuje akreditaci programů dalšího vzdělávání, jež jsou založené právě na webinářích.² Také MPSV³ dovoluje vzdělavatelům realizovat kurzy či rekvalifikační kurzy pomocí webinářů.⁴ Vedle toho vysoké školy otvírají plně distanční programy, kde je webinář hlavním výukovým formátem.⁵

Technologie pro pořádání webinářů nejsou nové, první z nich se objevily již v polovině devadesátých let. Plošně však byly využity teprve s pandemií v r. 2020. Dnes již lze říci, že webináře, tedy synchronní vzdělávání prostřednictvím technologií, tím či oním způsobem patří do běžných kompetencí Lektora/lektorky v dalším vzdělávání.⁶

Vzdělávání prostřednictvím webinářů se od prezenčního vzdělávání liší v mnoha ohledech. Není však méně efektivní. To prokázala řada studií již před pandemií i během ní.⁷ Z nich vyplývá, že webináře jsou z hlediska

¹ Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy

² MŠMT. (2023). *Podmínky akreditace programů realizovaných formou webináře nebo videokonference*. Získáno z <https://www.msmt.cz/vzdelavani/dalsi-vzdelavani/informace-o-podminkach-akreditace-programu-realizovanych>

³ Ministerstvo práce a sociálních věcí

⁴ Rekvalifikační kurzy lze realizovat v kombinaci webinářů a prezenčního vzdělávání. Kurzy digitálního vzdělávání mohou být plně online či kombinovaně. Více na <https://mpsv.gov.cz/jsem-v-kurzu>

⁵ Dveře vysokoškolským distančním programům otevřela olomoucká Teologie online. Nejvíce jich nabízí soukromá univerzita AMBIS.

⁶ Viz popis kompetencí Lektor*ka dalšího vzdělávání v Národní soustavě kvalifikací:

https://www.narodnikvalifikace.cz/kvalifikace-581-Lektor_lektorka_dalsiho_vzdelavani

⁷ Např. Gegenfurtner & Ebner, 2019.

efektivity srovnatelné se prezenčním vzděláváním. Z výzkumů ovšem také vyplývá, že aby byla efektivita zachována, je třeba uplatnit jiný přístup než u prezenčního vzdělávání. Jedním ze specifíků webinářů je boj o pozornost účastníka. Někteří tomu vtipně říkají boj s e-mailovou schránkou.⁸ Ve výsledku je ale jedno, zda účastník během webináře odepisuje na e-maily či vaří večeři. Faktem je, že webináře s sebou nesou boj o pozornost účastníků jako novou výzvu, a rozhodně to není výzva jediná.

Než abych dávala další výčet, bude lepší obout si boty jedné takové imaginární lektorky webinářů. Říkejme jí Alena. Aleně je 40 let, je to zkušená učitelka, loni si snížila úvazek ve škole, aby mohla předávat své zkušenosti dalším učitelům právě pomocí webinářů. Když vedla Alena webinář poprvé, publikum čítalo asi 20 učitelů. Alena se připojila vybavena svým nejlepším know-how, připravena na zapeklité dotazy. Prvních 5 minut však řešila jedno jediné, a to svůj nefunkční mikrofon.

Znáte to také? Nefunkční mikrofon, hluk sousedovy vrtačky, náhlý výpadek elektrického proudu, vlastní děti vbíhající do webináře pro pusou na dobrou noc? Vítejte v klubu.

⁸ Pluth, 2010

WEBINÁŘ



Obr.1.: Co je vlastně webinář? Technologie pro realizaci webinářů vznikaly od poloviny 90. let 20. stol. Od prvopočátku byl webinář zamýšlen jako nástroj pro synchronní a interaktivní, byť prostorově vzdálenou komunikaci. Nástroje pro realizaci webinářů již disponují technologií pro sdílení zvuku a obrazu, mají integrovaný chat, ankety a další prvky. Cílem webináře je interakce menší či větší skupiny lidí bez ohledu na místo připojení.

Proč vznikla tato příručka

Tato příručka vznikla pro lektory, kteří vzdělávají dospělé. Má lektorům pomoci s přípravou, realizací a vyhodnocováním webinářů. Proč?

Zdá se, že lektori jsou trochu přehlížená cílová skupina. Na rozdíl od učitelů se od nich další vzdělávání oficiálně nevyžaduje. Možná se trochu

automaticky očekává, že si ho sami doplní, že nové kompetence nějak vycítí sami. Přitom jsou však právě lektori důležitou součástí změn ve 21. století. Pomáhají dospělým profesionálům být konkurenceschopnější, kompetentnější, spokojenější.

Tato příručka vychází z nejnovějších poznatků věd o učení, ale také ze samotné lektorské praxe. Snaží se brát v potaz změny, které se odehrávají ve vzdělávání vlivem technologií včetně umělé inteligence (AI). Z praxe je však dobře čitelné, že lektori nepotřebují další teoretický úvod, nýbrž praktickou příručku. Příručku, která bude reagovat na reálné potřeby typu: Jak reagovat, když se účastníci nezapojují? Jak učit, aby mě to bavilo? Co když nenaplním očekávání? Jak kombinovat webináře s jinými formami vzdělávání? Co delegovat na AI? Cílem příručky tedy je předat zcela konkrétní techniky a postupy, které lze vzít a rovnou v praxi použít.

[Jak s příručkou pracovat](#)

Tato příručka vám má usnadnit přípravu, realizaci a vyhodnocení webinářů. Pokud jste ji otevřeli, abyste si připravili svůj první nebo další webinář nebo abyste připravili kombinovaný kurz, patříte mezi ideální uživatele příručky. Když se podíváte do obsahu, zjistíte, že text je členěn do tří kapitol – *Před začátkem webináře, Během webináře a Po skončení webináře*.

První kapitola se věnuje přípravě. Najdete tu tipy, jak přemýšlet o sobě, o účastnících, jak zúžit obsah s ohledem na časovou dotaci. Najdete tu také checklist, který vám pomůže na nic důležitého při přípravách nezapomenout.

Druhá kapitola se věnuje realizaci. V ní najdete 17 didaktických technik, které vám pomohou udělat webinář interaktivní až projektově vedený. Najdete tu tipy, jak zapojit účastníky, byť jich je 8 či 150.

Závěrečná třetí kapitola se věnuje vyhodnocení. Ta vám ukáže, které kroky je dobré podniknout po skončení webináře, aby to bylo ku prospěchu vám i účastníkům. Najdete tu tipy, jak si tvořit lektorský tahák či webinář chytře recyklovat.

Příručku můžete přečíst od začátku do konce. Je ovšem koncipovaná tak, abyste se k ní mohli vracet. Nevíte, jak vystavět obsah webináře? Jak naplánovat vzdělávací cíl? Chcete si ujasnit, ke komu na webináři budete vlastně mluvit? Připravit si jednoduchý icebreaker? Stačí se podívat do obsahu na začátku příručky či se nechat vést popisky, jimiž jsou jednotlivé techniky označeny.

K jazyku publikace: V publikaci používáme převážně generické maskulinum, a to zejména kvůli jazykové úspornosti. Použité výrazové prostředky však nemají nikterak vyvolat dojem, že lektorské povolání je pro nějakou cílovou skupinu vhodnější. Lektorem může být každý, kdo se jím naučí být.

PŘED ZAČÁTKEM WEBINÁŘE

Nachystat se na webinář není věda. Je ale třeba dodržet pár základních kroků. Vyhnete se tím řadě nepříjemných situací při realizaci. Pokud se připravujete na jeden ze svých prvních webinářů, bude pro vás užitečné kapitolu *Před začátkem webináře* nepřeskakovat.

Začněte hodnocením sebe jako lektora, pokračujte k tvorbě persony účastníka, dále definujte cíl, vytvořte si plán webináře, brainstormujte obsah, vyberte vhodné nástroje, vše sestavte do prezentace, a nakonec pomocí checklistu zkontrolujte, zda jste žádný důležitý krok nevynechali.

1. Kolo lektora

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka vyhodnotí své lektorské kompetence v oblasti přípravy webináře. Aktivita je modifikovatelná i pro účastníky, pokud jsou jednotlivé položky zaměněny.

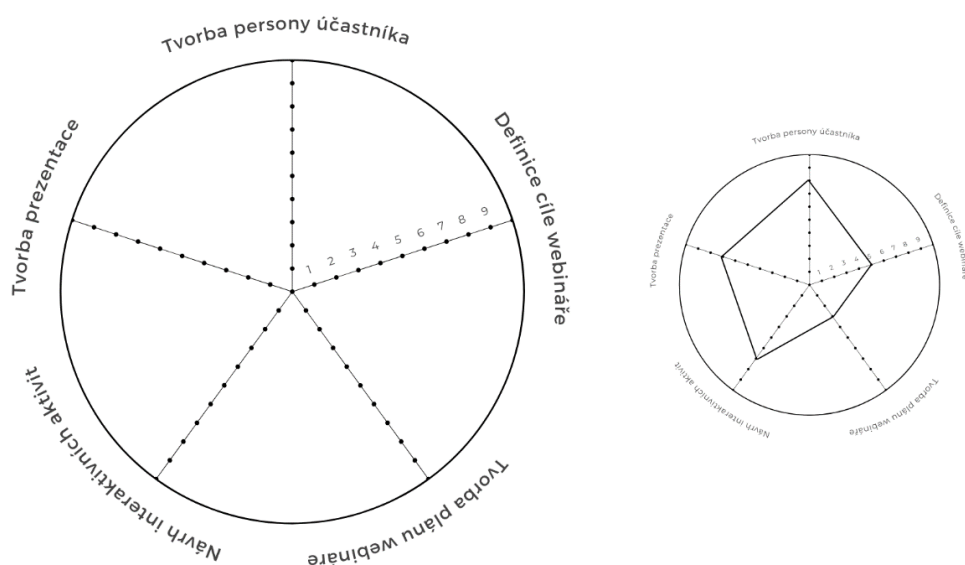
Než přejdeme k popisu aktivity, dodáme kontext. Lektor*ka dalšího vzdělávání je uveden v Národní soustavě kvalifikací (NSK) jako odborník na realizaci vzdělávacího procesu. Charakteristika lektorského povolání je celkem rozsáhlá. Lektor má být schopen nastavovat a vyhodnocovat cíle, plánovat a realizovat vzdělávání. Mezi odborné kompetence spadá schopnost vzdělávat dospělé a pracovat s technologiemi, mezi měkkými kompetenci hraje prim zvládnutí stresu a ochota celoživotně se vzdělávat.⁹

Technika nazvaná kolo života, v našem případě kolo lektora, je určena k sebereflexi v oblasti vlastních kompetencí. Podívejte se na obr. 3 níže. Vidíte 2 kruhy o 5 dílech. Větší kruh je šablona, menší kruh je ukázka vypracovaného úkolu. Když se podíváte dovnitř kruhu, všimněte si číselné škály od 1 do 10. Každý výsek kruhu je věnovaný jedné dílčí dovednosti. V našem kruhu máme uvedené dovednosti spojené s přípravou webináře.

⁹ Lektor dalšího vzdělávání. Přístup 7. listopadu 2023, z <https://nsp.cz/jednotka-prace/lektor-dalsiho-vzdelavani>

Vaším úkolem bude sebereflexe uvedených dovedností. Pokud máte pocit, že v dané dovednosti úplně plavete, blížíte se jedničce. Pokud se cítíte zcela sebevědomě, blížíte se desítce. Když jednotlivá čísla pospojujete, vznikne vám vnitřní útvar. Jak vidíte na menším kruhu, tento útvar nemusí být souměrný. Je skvělé, když je souměrný, ale většinou není. O tento útvar vám jde. Ukáže vám totiž velmi názorně, v jaké dovednosti máte zabrat. Schválně, zkuste to.

Podobný úkol samozřejmě můžete dát i účastníkům svého webináře. Je to aktivita trochu náročnější na vysvětlení, ale mezi účastníky velmi oblíbená.



Obr. 3: Na obrázku vidíte kolo lektora, nástroj pro reflexi dílčích lektorských dovedností. Aktuálně jsou v kole vepsány dovednosti k přípravě webináře. Sami si ale můžete navolit, jaké dílčí dovednosti či širší kompetence budete chtít podrobit sebereflexi.

Zapamatujte si:

Lektor je profese, která vyžaduje soustavný profesní rozvoj.

Jedním z klíčových strategií profesního rozvoje je sebereflexe.

Skvělým nástrojem pro sebereflexi je kolo lektora.

2. Persona studujících

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 10-15 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka si uvědomí a vizualizuje, pro koho webinář tvoří, jaká má cílová skupina očekávání, s jakými problémy přichází, na jaké je úrovni a jakou má motivaci.

Od lektorů se přesunujeme k účastníkům. „Budu tím víc, čím míň bude toho já... Nyní jsi ty a ty a ty,“ napsal Karel Čapek v povídce *Obyčejný život*¹⁰. Byť to zní básnicky, pro lektory webinářů by se tato věta měla stát hlavním mottem. Účastník je totiž bez pochyby ten, o koho tu jde v první řadě. Potřebujete zjistit, jaké jsou jeho důvody pro účast na webináři. Proč je ochoten věnovat 90 minut či dokonce 50 hodin¹¹ svého času vašemu tématu a co si potřebuje odnést. Potřebujete vědět, ke komu vlastně budete mluvit.

Nevýhoda webinářů spočívá v tom, že se s účastníky fyzicky nepotkáte. Možná vidíte jména, možná i obličeje, ale obvykle nemáte příležitost účastníky lépe poznat. O to důležitější je udělat si obrázek předem. K tomu slouží technika zvaná persona, viz obr. 4 níže. Persona vám umožní představit si zástupce cílové skupiny živě, jako by stál před vámi. Když

¹⁰ Čapek, K. (1995). *Obyčejný život*. Praha: Československý spisovatel.

¹¹ Suma 50 hodin je časová dotace kurzů digitálního vzdělávání v projektu Jsem v kurzu od r. 2026 dál. Více na jsemvkurzu.cz

budete mít takovou personu před očima, včetně fotky, budou se vám dělat mnohem lépe drobná, avšak důležitá rozhodnutí.

Jak se postupuje při tvorbě person? V prvním kroku si zkuste říci, kdo daná osoba je. Je to žena či muž? Kolik mu nebo jí je let? Co dělá? Kde učí? Má svou práci rád*a? Poté dle popisu vyberte fotku, třeba z nějaké fotobanky s volnou licencí (Pixabay, Unsplash).

V druhém kroku napište, co o účastníkovi či účastnici webináře víte vzhledem k vašemu tématu. Jakou má motivaci? Jak je v tématu pokročilý*á? Co by se na webináři potřeboval*a dozvědět? Proč je to pro něj nebo pro ni důležité? Brainstormujte nebo, máte-li příležitost, se rovnou zeptejte. Pokud je ta možnost, pošlete před webinářem pořadatelům, kde se jich na tyto či podobné otázky přímo zeptáte. Pořadatelé svoji cílovou skupinu obvykle dobře znají, tak díky jejich odpovědím nemusíte vařit z vody.

V třetím kroku si své zápisky k personě či výstupy z dotazníku zkuste urovnat. K tomu vám pomůže šablona níže. Vezměte si čistý papír, fotku umístěte doprostřed a vytvořte dva sektory, jeden nazvaný: *Co účastník vnímá jako problém* a druhý označený jako: *Co je z mého pohledu problém, ale dotyčný to tak nevnímá*. Za využití přímé řeči si запиšte do první sekce, co daný člověk vidí, jak se cítí, co si myslí či co dělá. Zapište si poznatky tak, jako by je daný člověk sám říkal. Poté doplňte druhý sloupeček. Objevují se ve dvou sloupečcích stejná témata, jen každé jinak pojmenované? Vnímáte v popisu osoby nějaké vzorce? To jsou přesně ta místa, která vám napoví,

kam byste měli vzdělávání směřovat. Jakmile budete mít účastníka před sebou, bude se vám mnohem snáz formulovat vzdělávací cíl.



Obr. 4: Alena, persona lektorky webinářů pro učitele. Personu Aleny jsem využila při plánování a realizaci obsahu této příručky.

Zapamatujte si:

Persona je modelový zástupce cílové skupiny, pro níž webinář navrhujete.

Tváří v tvář personě budete činit realističtější rozhodnutí.

Nezapomeňte přiřadit k personě i obličej, stačí z fotobanky (Unsplash, Pixabay).

3. Vzdělávací cíl

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 10-15 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka formuluje vzdělávací cíl webináře s ohledem na potřeby účastníků i požadavky zadavatele.

Webináře jsou obvykle pořádány s konkrétním záměrem. Pokud je webinář pořádán veřejnou institucí, obvykle se jedná o záměr, který je spojen s veřejným zájmem. Pokud je webinář pořádán neziskovou organizací či lektorem na volné noze, může jít o záměr předávat dobrou praxi, nový pohled na nějaké téma či svých 20 let zkušeností. V obou případech jde o záměr zadavatele. Účastník se však na webinář obvykle nepřipojuje kvůli záměru zadavatele. Jeho základní otázka zní: „Co z toho budu mít já?“¹². Zajímá ho, co z toho plyne pro něj samotného, jak to jemu usnadní život.

Jako lektoři se pohybujete někde mezi těmito dvěma protipóly. Na jedné straně máte zájem někoho jiného, na druhé straně potřeby účastníka. Vy však máte odpovědnost vůči oběma a tu budete muset vtisknout do definice vzdělávacího cíle. Jak ideálně postupovat?

¹² Dirksen, 2015

V předchozím kroku jste vytvářeli personu. Ta se vám teď bude hodit. Vzdělávací cíl totiž budete definovat s ohledem na danou personu. Zde je návod:

V prvním kroku si položte si otázky: Jaké znalosti účastníkům chybí? Jaké informace jim pomohou v praxi? Dejte si 2 minuty a запиšte si své nápady na papír.

V druhém kroku si položte navazující otázky: Jaké dovednosti účastníkům chybí? Co potřebují trénovat? Dejte si další 2 minuty a také si své nápady запиšte na papír.

Ve třetím kroku si projděte své zápisky a porovnejte je s poznámkami, jež jste si psali k personě. Zkuste napsat první variantu vzdělávacího cíle. Pište tak, jako byste mluvili o tom, co nového bude persona po skončení webináře vědět a co nového si vyzkouší v praxi. Přemýšlejte o personě jako o zákazníkovi, jemuž chcete prodat nový produkt. Dejte tomu 5 minut.

Ve čtvrtém kroku pak navržený cíl konfrontujte se záměrem zadavatele či potřebami projektu. Nejsou tyto cíle v rozporu? Pak máte vyhráno.

Zde jsou 3 příklady vzdělávacích cílů.

První příklad vzdělávacího cíle: Účastníci webináře (senioři) posílí své digitální kompetence pomocí 3 malých praktických projektů. Při skupinové práci společně vytvoří nástěnku dobré praxe.

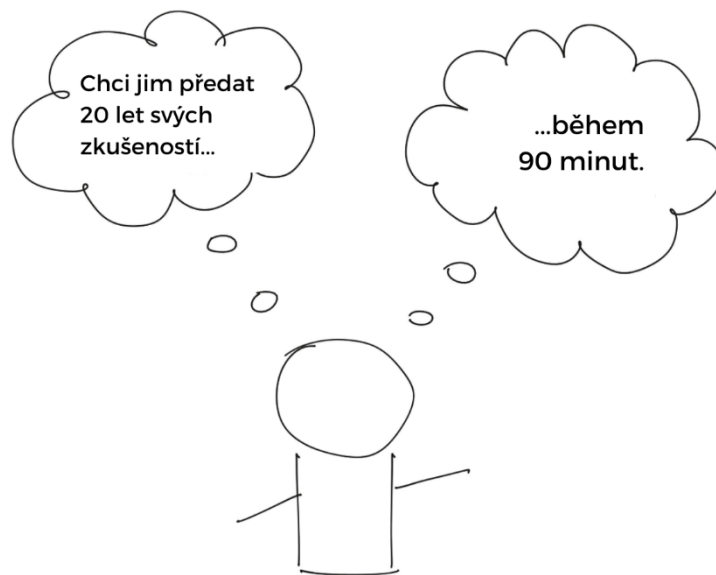
Druhý příklad vzdělávacího cíle: Účastníci webináře (úředníci) pochopí specifika generativní umělé inteligence v širším kontextu. Osvojí si základy práce s nástroji umělé inteligence, a to v podobě, která jim bude užitečná v jejich vlastní práci.

Třetí příklad vzdělávacího cíle:

Účastníci webináře (učitelé ve škole) si vyzkoušejí sérii vzdělávacích aktivit, jako by byli sami žáky. Uvědomí si, jak se při aktivitě cítí, tuto zkušenost reflektují a pojmenují, kdy a jak by sami mohli podobné aktivity použít.

Jakmile budete mít vzdělávací cíl formulovaný, čeká vás ještě závěrečný, pátý krok. Ověřte si tváří v tvář personě, zda je cíl realistický a zvládnutelný ve vyhrazeném časovém úseku. Pokud ne, upravte jej. Formulace vzdělávacího cíle je bránou k dobře načrtnutému designu webináře.

Pozn. Pokud designujete kombinované vzdělávání, uvažujte v tomto kroku o vzdělávacím cíli v celku. Dílčí části promyslete v následujícím kroku.

**Zapamatujte si:**

Vzdělávací cíl bere v potaz záměr pořadatele i potřeby účastníka.

Vzdělávací cíl reflektuje mezery nejen ve znalostech, ale také v dovednostech.

Dobře formulovaný vzdělávací cíl je realistický s ohledem na časové možnosti webináře.

4. Zpětný design

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka si naplánuje obsah webináře, a to realisticky s ohledem na omezené časové možnosti webináře.

Máte definovaný vzdělávací cíl? Pak se pojdte společně pustit do plánování obsahu vzdělávání. Budete postupovat podle zásad tzv. zpětného designu (angl. backwards design). Jak napovídá název, postupuje se odzadu. Nejprve tedy vezmete v potaz cíle, jichž budete chtít ve vzdělávání dosáhnout, poté aktivity a až nakonec informace, které bude třeba účastníkům předat, viz obr. 5. Tento způsob plánování vám pomůže plánovat realisticky a s ohledem na omezené časové možnosti i na zvolené technologie. Znáte ten pocit, kdy chcete účastníkům sdělit úplně všechno? Zpětný design vás takových myšlenek ušetří.

Představte si, že chcete naplánovat kombinované vzdělávání, jehož cílem je posílit současně digitální kompetence i komunikaci s cizím jazyce. Představujete si? Začněte tím, že si napíšete vzdělávací cíl. Pokud je cílem, aby účastníci po skončení byli schopni využívat nejnovější technologie a současně si zlepšili mluvenou angličtinu, je třeba jít těmito cestami. Co by se tedy mělo na webináři dít? A co zvládnou účastníci sami? Aha, účastníci

by si nejspíš měli práci s nejnovějšími technologiemi sami vyzkoušet. Měli by se zapojit, nejen sledovat, co dělá lektor. Navrhnete tedy například aktivitu, při níž účastníci nejprve společně pracují na virtuální nástěnce Padlet. Mají za úkol vyhledat informace a nasdílet je v připravené šabloně na Padletu. Poté za pomoci informací sdílených na Padletu připravují v nástroji Canva společnou prezentaci. Skupinová práce i prezentace jsou vedeny v angličtině. To jsou poměrně časově náročné aktivity, říkáte si. Aha, tak to asi nezbyde tolik času na nové znalosti. Možná bude webinář orientován spíš projektově. Teorie či jazykového drilu tedy nestihnete tolik, nebo je delegujete na AI, což je v tomto případě zcela legitimní. V rámci webináře pak klíčovým znalostem věnujete jen úvodní ►evokaci či závěrečnou ►reflexi.

Představte si jinou situaci. Tentokrát plánujete webinář, jehož cílem je uvést účastníky do tématu umělé inteligence, které je pro ně úplně nové. Cílem webináře je, aby účastníci získali základní znalosti a zjistili, k čemu jim nástroje umělé inteligence mohou být užitečné. Aktivity tohoto webináře nebudou příliš dovednostní. Spíše budete chtít účastníky přivést k tomu, aby nasdíleli svůj postoj, svoje obavy a otázky. Připravíte si tedy půdu pro drobné ►průběžné úkoly, díky kterým účastníci poznají ChatGPT, přihlásí se do něj a zadají svůj první prompt. Mezi tím zbyde spousta času na ►storytelling, ►práci s metaforami, ►příklady z praxe a bez pochyby jak průběžnou, tak závěrečnou ►reflexi.

Možná teď máte zamotanou hlavu, protože jste si dosud mysleli, že projektově orientovaný workshop a webinář jsou dvě oddělené množiny. Jak vidíte, zpětný design umí dvě množiny sloučit do jediné. Díky zpětnému designu se nemusíte předčasně rozhodovat, zda výsledná vzdělávací událost bude spíše workshop či webinář. Rozhodnout se můžete, až když máte ujasněné všechny proměnné a na jejich základě definovaný cíl. Pak se vám ostatně bude mnohem lépe přemýšlet i o všem ostatním.

Tedy ještě jednou. Začněte při plánování obsahu od cíle, pokračujte popisem aktivit, které přímo vedou k cíli. A až nakonec si nechte plánování rozvoje znalostí. Kdybyste to udělali opačně, možná bude webinář informacemi nabitý, ale vy se zbytečně dostanete do časového presu a možná i cestou minete cíl.



Obr. 5: Zpětný design postupuje od vzdělávacího cíle. Ten by se v ideálním případě měl nějak propsat do reálného života účastníků. Pak se postupuje k aktivitám a až nakonec k informacím. V případě informací platí: méně je více.

Příklad dobré praxe:



Chcete příklad skvěle připraveného webinaru? Naskenujte uvedený QR kód či [klikněte na odkaz](#) a sledujte lektora Jakuba Hankiewiczze, který vede webinar na vsutku nezávíděníhodné téma, a to syntax v češtině.

Webinar je navzdory tématu zajímavý od začátku do konce.

Zapamatujte si:

Zpětný design postupuje od vzdělávacího cíle, přes návrh aktivit. Výběru informací je až na konci.

V případě informací platí: méně je více.

5. Myšlenková mapa

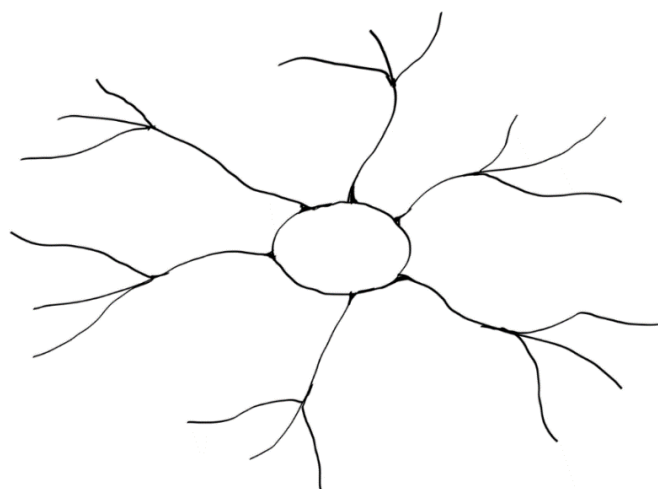
Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka vizualizuje své myšlenky a nápady, což mu nebo jí pomůže podívat se na téma podívat zvenčí.

Možná už máte vzdělávací cíl, možná ne. Hádám, že se vám v hlavě honí spoustu variant, jak k tématu přistoupit a rovněž různé způsoby jejich zpracování. V takovém případě vám může být užitečná myšlenková mapa. Jedná se o nástroj, jenž umí vizualizovat myšlenky.

Myšlenkovou mapu jako nástroj pro práci a učení objevil Tony Buzan. Podle něj má mít myšlenková mapa maximálně 7 nosných větví. Každá nosná větev má mít jinou barvu, v mapě mají figurovat pouze slova (spíše než věty) a spíše by se tu neměly objevit šipky, jen spoje. Než začnete myšlenkové mapy používat, doporučuji podívat se na video, které si pustíte po naskenování QR kódu či kliknutím na odkaz níže. Dáša Chytková vám v něm představí myšlenkové mapy prakticky a rovněž vám pomůže najít si vlastní styl.



V případě webinářů se vám myšlenková mapa bude hodit pro přípravu nápadů, zajímavostí, vtípků či pro rozpracování aktivit pro plánovaný webinář. Hojně vám pomůže při plánování kombinovaného vzdělávání. Pokud máte cíl definovaný, запиšte jej do centra myšlenkové mapy a odtud postupujte k jednotlivým větvím. Dejte si 10 minut času a pište, jak vám fantazie dovolí. Využívejte větvení a příliš se neomezujte. Vizualizace vlastních myšlenkových pochodů vám napomůže podívat se na téma zvenčí. To je výhodné i pro další postup při přípravě webináře.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód či [klikněte na odkaz](#) a zaposlouchejte se do příjemného hlasu Dáši Chytkové, která vám představí myšlenkové mapy podstatně zajímavěji, než jsem to učinila já.

Zapamatujte si:

Myšlenkové mapy vám pomohou zmapovat vaše zkušenosti do přehledného diagramu.

Mnohem snáz se vám pak bude přemýšlet, jaký výsek a jak předat během webináře.

6. Příprava nástrojů

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka zvolí nástroje pro podporu interaktivity na webináři.

Když v polovině 90. let začaly vznikat první nástroje pro realizaci webinářů, měly dva základní rysy. Prvním z nich byla synchronita, tedy jednalo se o nástroje pro realizaci vzdělávacích aktivit, jež se konaly v konkrétním čase. Druhým rysem těchto nástrojů byla interaktivita. Tvůrcům nástrojů, jež vznikaly na objednávku velkých společností s potřebou vzdělávat zaměstnance, šlo od prvopočátku o aktivní zapojení účastníků.

A tak běžnou součástí těchto technologií od začátku do dneška jsou videokonference, chat, možnost sdílet obrazovku, virtuální nástěnka, anketa. Standardem je oboustranné audio a video, virtuální tužka či breakout roomy, které umožňují rozdělení účastníků do menších skupin. Nástroje pro webináře jsou také nežádka vybaveny analytickými nástroji pro vyhodnocování aktivity účastníků. Těmito nástroji disponují MS Teams, Google Meet, Zoom a další (za některé je však třeba zaplatit).

Pokud se tedy budeme držet dvou základních předpokladů webinářů, že je to synchronní a interaktivní forma vzdělávání, máme se od čeho odrazit. Taková forma má totiž daleko k pouhé přednášce, na níž jsou účastníci v roli

pasivního posluchače. Má daleko i k pouhé ukázce, tutoriálu, kulatému stolu, reportáži, referátu. To neznamena, že nedokáže tyto formy integrovat. Dokáže a může to být výhodné. Ale je potřeba zachovat základní rysy – synchronicitu a interaktivitu. To by bylo historické okénko. Teď zpět k praxi.

Níže s vámi sdílím osvědčené nástroje využitelné při webinářích. Aby se vám v nástrojích pro návrh aktivit lépe orientovalo, jsou rozříděné do pyramidy podle Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů.

Nařídte si časovač na 5-10 minut a ke svým poznámkách, ať už je máte v myšlenkové mapě či jiné podobě, si přiřipšte nástroje, které uvedené v pyramidě.

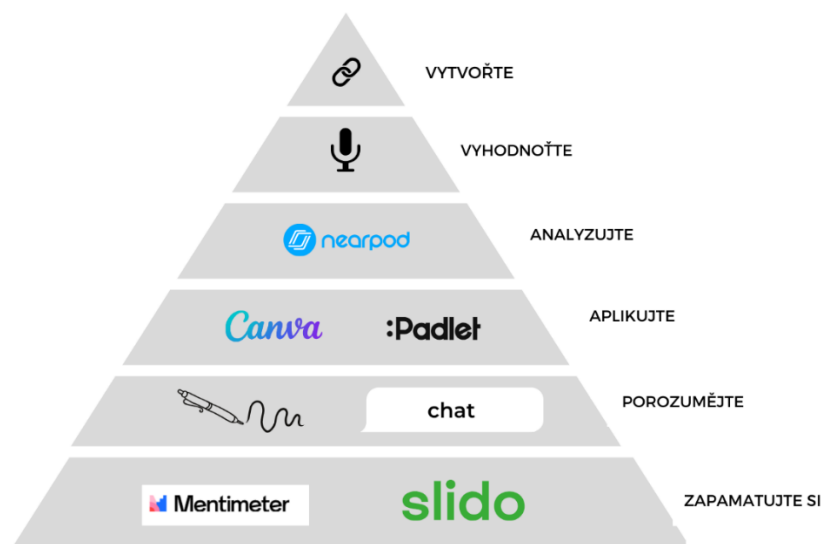
Jak v tomhle případě funguje Bloomova taxonomie? Nástroje nejniže v pyramidě budete při realizaci webinářů také využívat úplně nejvíc. Už jen proto, že nejsou náročné na obsluhu. Mentimeter a Slido využijete pro ►icebreaker, ►evokaci, ►průběžnou interakci i ►reflexi. Chat či virtuální tužku využijete pro vše právě uvedené a k tomu ještě ►think-pair-share, ►storytelling, ►vizualizaci, ►práci s metaforami, ►příklady z praxe či ►průběžné úkoly.

Nástroje ze středu pyramidy budou vyžadovat dobrý plán. Někteří učitelé budou znát nástroje jako Canva či Padlet dobře, někteří o nich nikdy neslyšeli a budou potřebovat úvodní zaškolení. Vyplatí se to. Zmíněné nástroje využijete pro vše již řečené a k tomu ještě pro ►společnou práci,

► sdílení výstupů či společně formulované ► akční kroky. Nearpod využijete pro ► sebereflexi či ► zpětnou vazbu účastníků.

Nejvyšší dvě patra jsou kognitivně nejnáročnější pro účastníky a organizačně nejnáročnější pro vás. Ta zahrnují moderovanou diskuzi nad tématem či sdílení složitějších výstupů, na kterých s účastníky pracujete třeba po celou dobu webináře. Tento řekneme workshopový přístup již bude vyžadovat jistou zkušenost ze strany lektora. Obvykle však bývá účastníky velmi dobře hodnocen.

Ještě poznámku na okraj: ne všichni účastníci budou digitálně zdatní. Ujistěte se například, že vědí, jak naskenovat QR kódy. Případně jim do zmíněných aplikací vždy umožněte přístup i jiným způsobem.



Zapamatujte si:

Interagovat s účastníky při webináři je normální a žádoucí.

Čím níže je nástroj v pyramidě, tím jednodušší pro účastníky i pro lektora aktivity budou.

Čím výše v pyramidě, tím více zkušeností na obou stranách bude třeba.

7. Presentace

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 20-40 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka vytvoří základní kostru prezentace dle zásad tvorby moderních prezentací.

Myšlenková mapa je více přípravou pro lektora, prezentace je více přípravou pro účastníky. Popravdě, prezentace bývají jedním z nejslabších článků webinářů. Slidy plné textu, v prezentaci jich je moc; lektor v časovém presu. Jak se tedy vlastně dělá dobrá prezentace?

Jedna z pouček k tvorbě prezentací zní 3 odrážky na slide. Někdy ale stačí jen 1 věta. Třeba když otvíráte téma v rámci ► evokace a chcete sdílet úvodní otázku k zamyšlení. Nebo 2 věty, když dáváte účastníkům instrukce k ► průběžnému úkolu.

Odrážky se vám budou hodit, když se krátce představujete, vysvětluje nový pojem, srovnáváte něco vůči něčemu jinému nebo uvádíte příklad. Také když téma uzavíráte a chcete shrnutí vyjádřit pár zapamatovatelnými větami.

Často lze ale text nahradit obrázkem nebo komiksovou bublinou. Velmi dobrou alternativou k textu jsou také infografiky či jiné formy ► vizualizace. Pro mnohé lektory je obtížně představitelné, že by text v prezentaci takto

zredukovali. Rozhodně to ale za pokus stojí. Řada nástrojů pro prezentace má již funkci poznámek pro řečníka (Google Slides, PowerPoint). Poznámky si tedy můžete napsat jen pro sebe, nemusíte je však sdílet s účastníky.

Zajímavou alternativou zmíněných nástrojů jsou prezentace pomocí virtuální nástěnky (Padlet, OrgPad, Miro, Prezi). Některým lektorům vyhovují myšlenkové mapy natolik, že je využívají nejen v přípravě tématu, ale právě takto v samotné prezentaci. Takové slidy už nejsou jen o textu, ale také o vztazích mezi jednotlivými bublinami a o hierarchii informací.

Dejte si 20-40 minut a vytvořte si sérii slidů pro svůj webinář v některém z uvedených nástrojů. Nepřehánějte to s jejich počtem, na jednu hodinu webináře vám bude stačit klidně jen 20 slidů. Vezměte přitom v potaz interaktivní zapojení účastníků, klidně v takovém případě napište instrukce k zapojení na samostatný slide.

A nezapomeňte, nemusí to být dokonalé. Barevné šablony, zajímavé rozložení a zajímavé fonty jsou spíše něčím navíc, to důležité spočívá v předaném sdělení. Graficky vylepšit to můžete později.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód či [klikněte na odkaz](#) a sledujte bravurní práci s myšlenkovou mapou, resp. nelineární prezentací v podání Báry Jeřábkové. Ve svém webináři o digitálních

nástrojích ve výuce výtvarky a hudebky vás ohromí svou schopností vizualizovat i to, co se zdálo nemožné.



Zapamatujte si:

Prezentace vám i účastníkům pomůže udržet linku webináře.

Pamatujte, že účastníci budou mnohem raději poslouchat vás než číst text prezentace.

Pokud je to možné, nahraďte text obrázky, infografikou či komiksovými bublinami.

8. Checklist

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka zkontroluje, zda v přípravě žádný důležitý krok nechybí.

Jste téměř na konci plánovací fáze. Prošli jste cestu od sebereflexe lektora, tvorby osoby přes definici vzdělávacího cíle, zpětný design, plánování obsahu, výběr nástrojů až k tvorbě prezentace. Posledním krokem je kontrola, zda jste na nic důležitého nezapomněli.

Zopakujme, že webinář je vzdělávací událost, jíž je vlastní synchronita a interaktivita. Primárně je uskutečňován ve vzdělávání těch, kteří na něj přicházejí v reálném čase. Nahrávka je spíše vedlejší produkt či náhrada pro ty, kteří přijít nemohli.

Účastníky na webináři zapojujeme pomocí nástrojů pro vzdálenou spolupráci, vyzýváme je k aktivní účasti i aktivní reflexi. Jak jsem zmiňovala, webinářové nástroje byly vyvinuty právě k interakci. Nikdy se nezamýšlelo pracovat s webinářem, jako by to bylo televizní vysílání.

Jejich účinné vzdělávání je založeno na reflektivním zapracování nových postupů. Tomu jde naproti designový přístup, který jsem tu představila.

Pokud jste procházeli plánovací část se mnou, měli byste v tuto chvíli mít už poměrně jasno, pro koho webinář děláte, s jakým cílem a k čemu má dotyčný účastník dojít. Pokud nemáte úplně jasno v náplni webináře, nevadí. K tomu dojdeme. Základní kameny by ovšem měly stát. Zkontrolovat si je můžete díky načrtnutému checklistu. Mimochodem, checklist vřele doporučuji doplňovat na základě ► lektorského taháku.

- ☐ Víím, kdo jsou ÚČASTNÍCI webináře.
- ☐ Mám definovaný vzdělávací CÍL webináře.
- ☐ Víím, jak INTERAKTIVNĚ zapojím účastníky.
- ☐ OBSAH webináře naplňuje definovaný cíl.
- ☐ Mám připravenou PREZENTACI.
- ☐

Zapamatujte si:

Webinář není televizní vysílání, vyžaduje interaktivitu.

Interaktivita spolu s reflexí jsou stavebními kameny každého webináře.

BĚHEM WEBINÁŘE

Z přípravné fáze se přesunujeme do realizační fáze. Zorientujete se tu v technikách a strategiích, které můžete využívat v různých kombinacích. Já osobně o vzdělávacích událostech ráda uvažuji jako o stavebnici. Máte-li dobře připravenou stavební plochu a dobře vystavěné základy, můžete si dovolit experimentovat.

Rozhodně nejde o to využít každou z níže zmiňovaných technik. Snad jen 2 bych nepřeskakovala, ► evokaci a ► reflexi. Pomohou vám dobře začít a dobře skončit. Co se bude dít mezi tím, to je opravdu spíš na vás, účastnících a okolnostech, za kterých se scházíte.

9. Nenásilná komunikace

Cílová skupina: Skupina účastníků na začátku a v průběhu webináře.

Časová dotace: 1-2 minuty

Cíl aktivity: Lektor*ka nastaví hranice pro komunikaci s účastníky.

„Paní Aleno, já vás vůbec neslyšíííím,“ ozývá se hlasitě z reprobeden. Účastníci zřejmě nefunguje zvuk. Jí ne, vám evidentně ano. Když jí v chatu požádáte, aby se odpojila a opětovně připojila, zdá se situace vyřešena. Konečně začínáte, čas je drahý. Představíte se, zahájíte téma a už, už se chystáte poprvé aktivizovat účastníky, když v tom se z daného mikrofonu opět ozve zvuk. Manželé se hlasitě přede všemi ostatními účastníky dohadují, proč nefunguje mikrofon (který evidentně funguje) a čím je to chyba.

Možná jste už něco takového jako naše persona, lektorka Alena, zažili. Možná ještě ne. Já jsem vždy takové situace řešila tam, že jsem hlasitým účastníkům vypnula mikrofon. Pokud si jej (nevědomky) opět zapnuli, znovu jsem jej vypnula. Měla jsem za to, že je to nejrychlejší způsob.

Pak jsem ale sledovala reakci lektorky nenásilné komunikace Nely Mátlové. Při své webináři řešila totiž obdobnou situaci, avšak mnohem elegantněji. Dotyčnou oslovila jménem a požádala jí o vypnutí mikrofonu. Vyjádřila omluvu publiku a teprve poté nechala mikrofony vypnout všem hromadně. Bylo to rychlejší, pro účastníky zcela transparentní a bez zbytečného stresu.

Nenásilná komunikace je umění komunikace, založené na empatii, ale zároveň schopnosti vyjádřit své potřeby. Z toho, co jsem o nenásilné komunikaci vyslechla právě z webináře Nely Mátlové, mě nejvíce zaujalo tzv. já-sdělení. To je založené na vědomí svých vlastních emocí, jež jsou od emocí ostatních oddělené.

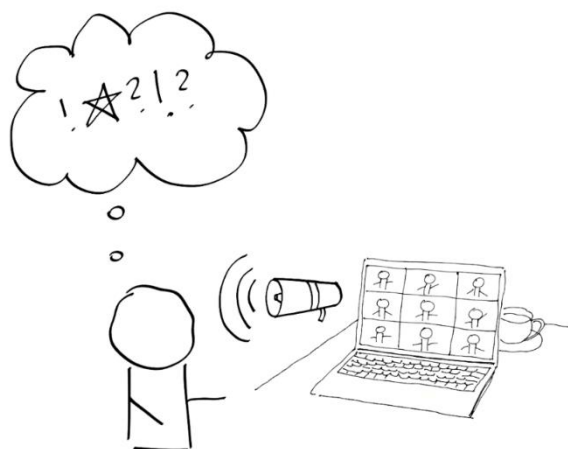
Pokud mě něco štve, štve to mě, proto mluvím o sobě: „Ten zvuk mě ruší. Mohla byste jej, prosím, vypnout, paní Petro?“ Pokud potřebuji něco jinak, opět to potřebuji jinak já: „Teď bych potřebovala, abyste si vypnuli mikrofony. Za chvíli si je zase budete moci zapnout.“ Pokud něco chci, chci to já: „Bylo by skvělé, kdybyste si zapnuli kamery. Moc by mi pomohlo vědět, že tu jste a že si tu nemluvím sama pro sebe. Ale pokud to pro vás není z nějakého důvodu možné, pak to chápu.“

Nenásilná komunikace je jednou z těch elegantnějších strategií, jak řešit problémy na webináři. Může být užitečné pár takových zformulovaných já-sdělení mít při ruce pro případ potřeby, například:

„Paní / pane ..., můžete si prosím vypnout mikrofon. Ten zvuk mě ruší.“

„Vůbec mi nevadí, když budeme mít vypnuté kamery. Byla bych ale ráda, kdybyste se zapojovali do aktivit, které jsem pro vás připravil/a.“

„Už je večer, musíte být už opravdu unaveni. Moc by mi ale pomohlo, kdyby se teď rozproudila diskuze. Mám připravený úkol, který na ni naváže.“



Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte Nelu Mátlovou, jak se elegantně vypořádá s problémy na začátku webináře. Pokud máte čas, celý webinář stojí za to.

Zapamatujte si:

NEEXISTUJE webinář, který by se obešel bez problémů.

Nenásilná komunikace je jednou ze strategií, jak v takovém případě reagovat.

10. Představení lektora

Cílová skupina: Skupina účastníků na začátku webináře.

Časová dotace: 1-2 minuty

Cíl aktivity: Lektor*ka získá potřebnou důvěru a věrohodnost.

„Dobrý den, já jsem Alena. Vystudovala jsem Pedagogickou fakultu Univerzity Karlovy, obor čeština a zeměpis. Pak jsem si ještě dodělala aprobaci angličtina. Zeměpis učím úplně nejraději. Ve volném čase ráda jezdím na kole, pletu a pečů dorty.“

Rozhodně nechci Aleně upřít jejích pět minut slávy. Představení lektora na webináři by ale rozhodně šlo udělat lépe. Zkuste se vžít do účastníků. Mladý učitel zeměpisu, celé dopoledne učil, odpoledne věnoval přípravám. Teď právě zaklapl počítač a připojuje se na Alenin webinář k tématu práce s mapou. Těší se na novou inspiraci: „Co zajímavého asi dneska uslyším?“

Nebylo by lepší toho? „Zeměpis na základce mě moc nebavil. Všechno se změnilo, když jsem byla rok na střední škole v Americe. Měla jsem báječného učitele, který nás dokázal do výuky vtáhnout. Díky němu vnímám mapy jako bránu do velkého dobrodružství. Na tomto webináři bych vám ráda ukázala některé své oblíbené aktivity s mapou. Jo a tohle je dort ve tvaru Afriky, který jsem nedávno upekla.“ Nezní to více jako úvod k akci, na které byste chtěli být?

Představení lektora na začátku webináře má dvě základní funkce. Zaprvé, je to chvíle k prvnímu prolomení ledů, tedy první ► icebreaker. Zadruhé, je to příležitost, jak si získat důvěru a sympatie. Zejména má-li webinář časovou dotaci devadesát minut, pak představování do jisté míry nahrazuje úvod.

Betty Pike Pluth, autorka knihy *Webinars with WOW Factor*, uvádí jedno základní pravidlo: 90 / 20 / 4. Máte zhruba devadesát minut, než vám účastníci úplně odpadnou, dvacet minut, než zapomenou, o čem jste mluvili a čtyři minuty, než poprvé otevřou e-mailovou schránku. Co z toho plyne pro představování?

První čtyři minuty slouží k tomu, abyste účastníky přesvědčili, že tento webinář bude zajímavější než Instagram, Facebook či jiná aktivita na internetu, kterou mají na dosah ruky. Jak se je rozhodnete využít?



Příklad dobré praxe:

Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a zaposlouchajte se do



brilantního představení Reného Nekudy, lektora tvůrčího psaní. Všimněte si, že René své bohaté zkušenosti sdílí na slidu. V řeči je však podstatně stručnější: „Posledních jedenáct let nedělám nic jiného, než učím tvůrčí psaní.“

Zapamatujte si:

Představování slouží k prolomení ledů a získání důvěry účastníků.

Pravidlo 90 / 20 / 4 nám říká, že pozornost účastníků je drahá komodita.

11. Icebreaker

Cílová skupina: Skupina účastníků na začátku webináře.

Časová dotace: 3-5 minuty

Cíl aktivity: Lektor*ka nasměruje pozornost účastníků k tématu webináře.

Zapojit účastníky do dění není jen tak. Mnozí lektori reflektují snahy o aktivizaci jako to vůbec nejobtížnější, co na webinářích řeší. Důvody neaktivity mohou být různé a také se řeší různě. Svoji roli hraje znalost publika, což lze řešit pomocí ►persony účastníka. S komunikací kolem vypnutých kamer vám pomůže ►nenásilná komunikace. Jak ale bylo řečeno, pozornost je drahá komodita a jí je třeba jít naproti hned od začátku. Řešením může být icebreaker neboli ledolamka.



Pokud jste někdy byli na skautském táboře, ledolamky určitě znáte dobře. Jedná se o různé formy vzájemně představovacích aktivit, které mají za cíl prolomit ledy ve skupině lidí, kteří se buď neznají nebo se dlouho neviděli. Pokud pořádáte webinář s časovou dotací tři hodiny, můžete si dovolit robustnější aktivitu. Pokud se pohybujete v rámci šedesát až devadesát minut, bude to chtít něco rychlého.

V případě webinářů je stále zřejmě zcela nejobvyklejší požádat účastníky, aby napsali, odkud jsou. Chat pak bliká názvy různých měst, obcí a krajů po celé republice či dokonce po celém světě. Zajímavou alternativou takové aktivity je zapichování špendlíků do mapy. Mapu si připravte třeba na whiteboardu v Canvě či Padletu. Když se vám v průběhu ledolamky povede uvést účastníky do práce s tímto nástrojem, zabijete hned dvě mouchy jednou ranou.

Populární je také využívat také Slido či Mentimeter. Účastníky vyzvete, aby sdíleli, jak se cítí ohledně dnešního tématu. Nepředstaví se tak sice navzájem jmény, ani geograficky, nasdílí si však svoje pocity, což rozhodně ledy láme. Ze slov, která vkládají do aplikace vzniká estetický word cloud, tedy slovní mrak.

Pokud pořádáte velký webinář pro stovky či tisíce účastníků, ani v takovém případě nemusíte rezignovat na icebreaker. K interakci asi budete mnohem více využívat chat, pomoc ale může také humor, zajímavost či sehraná úvodní scénka. Nemusí to být pompézní, ani příliš vtipné. Stačí, když

účastníci získají pocit, že jsou zvaní a že se mají na co těšit. Pak vám tu drahou komoditu, svoji pozornost, rádi věnují.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a nechte se inspirovat Hankou Šimáčkovou a Ivanou Kudrnovou, které v úvodu webináře o průšvících v online výuce uvádějí pár svých vlastních průšvihů.

Zapamatujte si:

Účastníci se budou lépe zapojovat, pokud se budou na webináři cítit vítaní.

Naladit se na téma hned v počátku je základ.

Icebreaker je něco jako potřesení rukou při prezenčním semináři.

12. Evokace

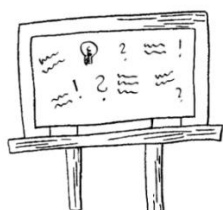
Cílová skupina: Skupina účastníků na začátku webináře.

Časová dotace: 3-5 minuty

Cíl aktivity: Účastníci si ujasní, co k tématu webináře již vědí.



Nepopsaná tabule.



Tabule celkem dost popsaná, ale třeba trochu chaoticky.

Evokace je cizí slovo, které se používá ve významu *vybavení představy*. Ve výukovém procesu se obvykle zařazuje na začátek, kdy chceme účastníky přivést k tomu, aby se naladili na téma webináře. Také chceme, aby si uvědomili, co k tématu již vědí či jaký k němu mají vztah.

Možná už jste někdy slyšeli o třífázovém modelu učení E-U-R. Vychází z konstruktivistického přístupu k výuce. Kdybychom měli přiblížit význam tohoto modelu pomocí metafor, použili bychom metaforu nepopsané tabule. Model E-U-R počítá s tím, že účastník vzdělávací události není nikdy zcela nepopsaná tabule. Vždy už k tématu něco ví. Jen si to možná

neuvědomuje nebo jsou jeho znalosti poněkud chaotické. E jako evokace, první krok modelu, jej vede k zastavení a vnitřnímu pohledu na tabuli ve své mysli. To otvírá cestu druhému kroku U jako uvědomění. Celý model uzavírá R jako reflexe. O té už jsme hovořili, a ještě se k ní dostaneme.

Evokace lektorům dává nahlédnout do hlav účastníků. Pokud otvíráte na webináři téma, které je komplikované, evokace vám může ukázat míru porozumění ve skupině. Pokud se jedná o téma kontroverzní, díky evokaci zjistíte, jaký postoj účastníci zaujímají. Když jsem vedla webinář k tématu digitálních kompetencí ve vzdělávání, nechala jsem účastníky v rámci evokace pojem nakreslit. Mezi obrázky dominovaly kresby s motivy výbuchu, balancování na hraně či zahlcení. Díky obrázkům jsem získala poměrně dobrou představu o tom, jak se účastníci ohledně tématu cítí. Webinář se mi poté vedl snadněji.

Velmi oblíbeným způsobem, jak realizovat evokaci na webináři je využití anket či word cloudů. Jde o elegantní způsob, který ze strany účastníků nevyžaduje příliš přemýšlení, a přitom dokáže být vizuálně atraktivní.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód či [klikněte na odkaz](#) a sledujte, jak lektorka Adéla Lábusová uskutečňuje evokační aktivitu k tématu digitálního wellbeingu. Prostřednictvím aplikace

Mentimeter zjišťuje, jak si pojem digitální wellbeing vnímají účastníci. K výstupům evokace se pak vrací v průběhu celého webináře.

Zapamatujte si:

Evokace vám pomůže pochopit, s jakými představami přicházejí účastníci na webinář.

Zároveň dokáže účastníky zafokusovat na dané téma.

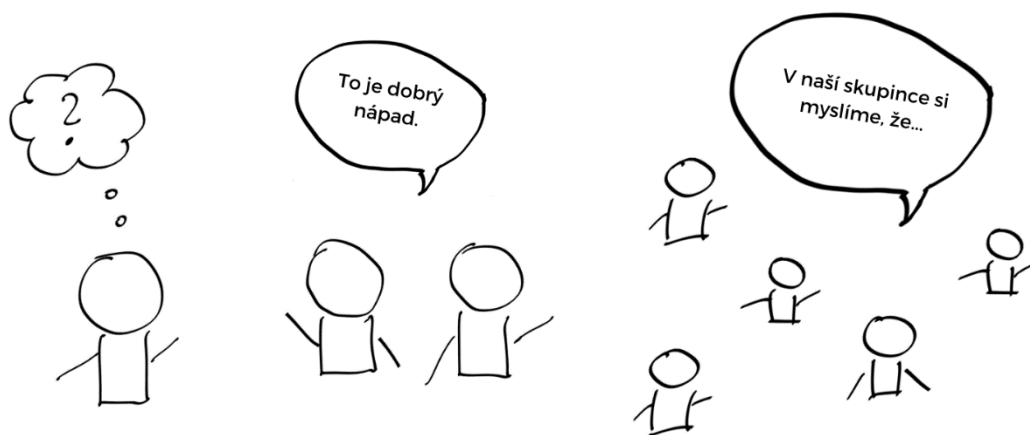
13. Think – pair – share

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Účastníci se zamyslí nad novými informacemi k tématu.

Dobré nápady vznikají společně. S takovou myšlenkou otvírám další výukovou techniku s názvem think-pair-share, česky přemýšlet – párovat – sdílet. Ta se vám bude hodit, zejména pokud pracujete s větší skupinou. Její princip je ale uplatnitelný s jakkoli velkým publikem.



Pro plné využití všech kroků, tedy přemýšlení, párování i sdílení budete potřebovat tzv. breakout rooms, což není organizačně zcela triviální. Když vynecháte mezikrok párování, aktivita se značně zjednoduší.

Co jsou breakout rooms? Jedná se o samostatné vedlejší místnosti, které lze během videokonference vytvářet vedle hlavní místnosti. Videokonferenční nástroje Zoom, Google Meet a Microsoft Teams je mají zabudované jako jednu z funkcí. Pokud chcete účastníky párovat, na dvě kliknutí je rozdělíte do skupinek a odešlete do těchto samostatných místností. Na cestu je vybavíte instrukcemi.

Představím vám ale variantu, která párování nevyžaduje, a přesto vám umožní tuto výukovou techniku vytěžit. Think-pair-share je technika, která vychází z problémového vyučování. Před účastníky předkládáte problémy a žádáte je, aby hledali řešení. Prvním krokem je samostatné přemýšlení. Toho docílíte, když problém promítnete jako samostatnou větu na slide a zadáte instrukci: „Dám vám dvacet vteřin. Zamyslete se, jak byste problém řešili.“ Zbytečně se nelekejte ticha, které poté nastane. To ticho je žádoucí a pro zdárný vývoj aktivity důležité. Takových sekvencí můžete dát více po sobě.

Pokud se vám hodí účastníky spárovat, byl by to další logický krok. Instrukce by zněla: „Teď vás rozhodím do skupinek a budu chtít, abyste svá řešení společně sdíleli. Máte-li jedno, popište postup. Máte-li jich víc, zvolte jedno z nich.“

Pokud k organizaci breakout rooms nemáte vhodné podmínky, přejděte rovnou ke sdílení. Hodit se vám budou postupy výukových technik ►společné práce a ►sdílení výstupů. Instrukce by mohla znít: „Teď nasdílejte své návrhy k řešení uvedeného problému.“ Účastníci jej mohou

sdílet pomocí chatu, zapnutého mikrofону, ale také třeba na nástěnce Padlet, v Canvě či v Nearpodu.

V čem spočívá síla této výukové techniky? Zaprvé, staví před účastníky reálné problémy a žádá je, aby se zamysleli. Zadruhé, řešení přicházejí od samotných účastníků, tedy zdola, z praxe.

Znáte tu poučku *učitel pracuje méně než studenti*? Think-pair-share tohle umí a dělá to velmi nenásilně.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a zjistěte, že ticho není na překážku. Naopak. Lumír Balhar na webináři o denní rutině vám ukáže, že i dvacet vteřin úplného ticha je v pohodě.

Zapamatujte si:

Ticho na webináři není známka nudy a neaktivity.

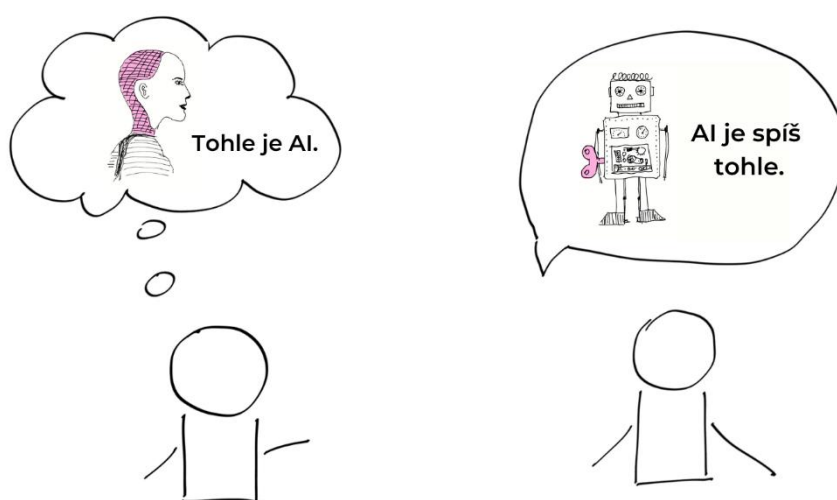
Think-pair-share předkládá problémy, řešení přicházejí od účastníků.

14. Využití metafor

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Účastníci pochopí komplexní problém rychleji.



Pokud vám docházejí slova, řekněte to obrazem. Metafory jsou skvělý prostředek pro zjednodušování informací, které jsou komplexní, složité a těžko vysvětlitelné. Není náhoda, že se metafory těší velké popularitě v informační vědě, která zkoumá vztah mezi vysílačem, příjemcem a informací.

Jak se říká, obraz vydá za tisíc slov. Nemusíte při tom být vůbec zdatní grafici. Stačí jednoduché schéma. Umělou inteligenci připodobníte krásné

ženě či nemotornému robotovi. Každá z metafor má přitom ve vašem výkladu svoji funkci. Každá z nich zjednodušuje jiné sdělení.

Jedna z mých oblíbených publikací je kniha *Metaphors of EdTech* od Marka Wellera (2022). Při popisu technologií ve vzdělávání využívá metafory žraločích čelistí či rozbité věci. Weller je v tomto případě na jednu stranu používá, aby informaci zjednodušil, na druhou stranu však dělá přesný opak. Hledá mentální modely, které existují ve společnosti a dekonstruuje je.

Pamatujete na kapitolu k ►evokaci? Ukazovala jsem v ní, jak lze rychle zjistit, jaké mentální modely panují mezi účastníky. Myslíte, že si účastníci své představy vždy uvědomují? Obvykle ne. Tyto představy jsou neuvědomované a nereflektované. Když pak přijde někdo jako Weller, metafory vynese na světlo a popíše jejich rozsah a jejich dopady, přináší tím vlastně svěží vítr. Pomáhá čtenářům uvědomit si, v jakých mantinelech se pohybují a ukazuje, co se nachází za nimi.

Pokud se rozhodnete na webinářích pracovat s metaforami, pracujete přímo s obrazy, které si účastníci nosí v hlavách. Pokud se vám podaří obrazy popsat a okomentovat, jako byste otevřeli okno dokořán a pustili do místnosti svěží vzduch.

A pokud naopak cítíte, že účastníkům některé důležité mentální modely chybí, můžete je pomocí metafor zkusit konstruovat.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a zaposlouchejte se do hlasu Ivany Kudrnové, která přirovnává učení se cizímu jazyku ke stavění domu.

Zapamatujte si:

Metafory slouží ke konstrukci či dekonstrukci mentálních modelů.

Konstrukce metafor pomůže tam, kde potřebujete informace zjednodušovat.

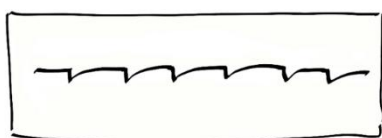
Dekonstrukci metafor využijete tam, kde je patrné přílišné zjednodušení.

15. Storytelling

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Účastníci udrží pozornost i při delším výkladu.



“Když poslouchám výklad.”



“Když poslouchám vyprávění.”

Vyprávění, příběhy, podobenství. To všechno jsou osvědčené prostředky, které se ve vzdělávání objevují od nepaměti. Podobenství se objevují v Bibli i v učení antických filosofů. Mýty, báje a pověsti tvoří kulturní kolébku každé velké civilizace. I rodiče předávají svůj rodný jazyk dětem pomocí příběhů a vyprávění. Dá se tedy říci, že se jedná o dostatečně osvědčený prostředek k dosahování cílů ve výchově a vzdělávání.

A nejen tam. Storytelling, česky vyprávění příběhů, se úspěšně prosazuje v kreativním průmyslu, marketingu, reklamě či e-learningu. Tato odvětví využívají způsob práce, jež se zrodil ve 30. letech ve studiích Walta Disneye,

tzv. storyboarding. Tvůrci zde své představy kreslily jako komiks s postavami a bublinami u úst. Ve svých návrzích však nezachycovali pouze děj. Šlo jim rovněž o charakteristiku postav, prostředí i výsledný dojem, a to všechno v souladu s celkovým směřováním filmu.

Pokud se bavíme o příbězích na webinářích, pohybujeme se někde mezi podobenstvími a studiovým storyboardingem. Na jednu stranu nám jde o obrat v duši, podobně jako antickým myslitelům. Zároveň však využíváme příběh jako prostředek ke stanovení vytyčených cílů, podobně jako tvůrci filmu a marketéři. Vlastně je to celkem osvobozující pozice. Nezavazuje vás, abyste vymýšleli složitá vyprávění pro velký aha moment. Nemusíte být nutně nadaní, ani vtipní. Stačí mít v rukávu pár drobných historek, které dokreslují to, o čem mluvíte.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a inspirujte se drobnou historkou Pavlíny Loňkové, kterou používá, aby účastníkům webináře přiblížila, co jsou a co nejsou zdroje důkazů o učení ve formativním hodnocení žáků.

Zapamatujte si:

Příběhy jsou osvědčeným prostředkem ve výuce a vzdělávání.

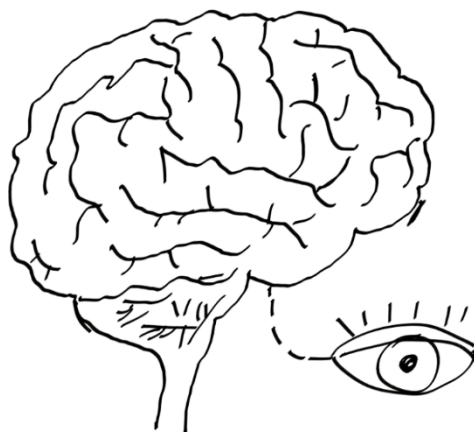
Vyprávění na webinář patří, pokud pomáhá naplnit vytyčený cíl.

16. Vizualizace

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 2-5 minut

Cíl aktivity: Účastníci pochopí koncept rychleji. Vizualizace dat vyvolává mocný aha efekt.



Trio výukových technik založených na práci s představami zakončujeme další formou vizualizace. Již jsme hovořili o ►využití metafor a ►storytellingu. Obojí má za cíl informace pro účastníka webináře zjednodušit. V této kapitole se podíváme na infografiky, sketchnoting a memy.

Infografika je vizuální reprezentace dat a informací. O informacích tu mluvíme od začátku. Obvyklým cílem webinářů je totiž snaha o předávání informací. Nicméně, infografika ze své podstaty může mít i funkci přesvědčovací, resp. motivační.

Nedávno mě zaujala infografika, z níž vyplývalo, že ChatGPT využívá ke strojovému učení tak velké množství dat, že celá anglická Wikipedie tvoří pouze 3 % z celku. Když vám to takto napíšu, nejspíš to vyhodnotíte jako zajímavou informaci. Pokud byste ji viděli šikovně vizuálně zobrazenou pomocí sloupcového diagramu, nejspíš by vám v hlavě vyvstalo jediné: *Aha*. Takové *aha* je přesně to, co by nás jako lektory webinářů u infografik mělo zajímat.

Když lektorka Šárka Plocková Hauznerová vysvětluje, jakým způsobem má škola přistupovat k hodnocení dětí v režimu domácího vzdělávání, sdílí poměrně unikátní know-how. Byť všechno popisuje a vysvětluje, zároveň promítá na slidu jednoduchý obrázek dvou protnutých množin. Jedna množina zobrazuje požadavky školy, druhá množina možnosti rodiny. Jejich průsečík je přesně to místo, které napovídá, jakou formu hodnocení domškoláků zvolit. Je to úplně jednoduchá infografika, kterou si lektorka zřejmě načrtnula sama, a přitom říká vše, co je třeba.

Podobnou funkci na webinářích může mít sketchnoting. Tento termín se vžil pro zachycování vizuálních poznámek. Obvykle kombinuje text a grafické prvky, jako jsou ikony, šipky a komiksové bubliny. Jistou formu sketchnotingu vám nabízím v této příručce. Drobné obrázky, kterými

doplňuji text, jsem si kreslila při promýšlení témat této příručky. Nakonec jsem se je rozhodla využít, protože mi přijde, že dobře dokreslují to, co chci vyjádřit a co samotný text tak dobře nedokáže.

Sketchnoting už má velmi blízko k memům. Memy, česky imitace či připodobnění, představují oblíbený způsob humorného vyobrazení určitých vzorců chování, myšlení či komunikace. Memy se tvoří buď pomocí koláží fotografií, jež se kombinují s texty a komiksovými bublinami. Nebo se objevují v podobě jednoduchých náčrtků, jako to dělám já v této příručce. Memy dovednou komunikovat to, co slovy nelze vyjádřit tak snadno, a to humor, nadsázku a ironii.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód či [klikněte na odkaz](#) a prohlédněte si jednoduchou infografiku, kterou pro svůj webinar o formách přezkušování domškoláků vytvořila lektorka Šárka

Plocková Hauznerová.

Zapamatujte si:

Infografiky, sketchnoting a memy umožňují vizuálně vyjádřit, co text a slova tak dobře neumí.

Jsou využitelné všude tam, kde potřebujete rychle něco vysvětlit či být přesvědčiví.

17. Zážitkové učení

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 5-20 minut

Cíl aktivity: Účastníci získají nový pohled či novou dovednost.

„Na dnešním webináři se na chvíli stanete žáky,“ slyším od lektorky. Hned na začátku pandemie jsem zažila jako účastnice několik skvělých webinářů, kde jsem pochopila, že i na dálku lze uskutečnit zážitkové učení. Velkou měrou tomu přispívají technologie pro vzájemnou spolupráci, jako již zmiňované Mentimeter, Slido, Padlet, Canva či Nearpod.

Na jednom webináři nás lektorka plně zapojila do práce s videem z festivalu Jeden svět. Nejprve nás přizvala k aktivní participaci, kdy s námi pracovala úplně stejně, jako bychom byli žáci. Poté s námi aktivitu reflektovala. Sdíleli jsme, co se dělo a jaké to bylo. V návaznosti na reflexi lektorka některé poznatky zobecnila, tedy vysvětlila, proč je využila. Nakonec jsme si vyzkoušeli podobnou aktivitu sami navrhnout.

Zmíněná lektorka postupovala přesně dle Kolbova modelu, který je typický pro zážitkovou pedagogiku. Ten má čtyři kroky. Zaprvé, lektorka zprostředkovala zážitek při řešení úkolu. Zadruhé, nechala nás zpětně se ohlédnout a zhodnotit jednotlivé kroky. Zatřetí, lektorka nás vedla k zobecnění získaných znalostí. Začtvrté, žádala po nás aktivní práci na základě vytvořeného konceptu.

Trochu volněji s tímto modelem pracuje lektor tvůrčího psaní René Nekuda. Nejprve pojmenuje, co se bude dít a proč. Poté nechá účastníky vžít se do kůže svých žáků. Například s nimi píše inzerát, jako by jej napsala ježibaba či sova Hedvika z Harryho Pottera. Nakonec celou aktivitu zobecní a řekne, jak ji mohou učitelé využít ve svých hodinách.



Všimněte si, že reflexe a zobecnění se objevují v prvním i druhém případě. Podle Freda Korthagena jsou to důležité principy, na jejichž základě se učitelé skutečně učí. Změna chování ve třídě nenastane tím, že si učitel poslechne teorii, ani tak, že bude imitovat někoho jiného. Změna je možná, jen pokud je daná aktivita zprocesována a stane se z ní „praktická moudrost“. Takže, nebojte se z učitelů dělat na chvíli žáky, z marketérů zákazníky či z účastníků tvůrčího psaní spisovatele. Nezapomeňte s nimi pak ale tuto zkušenost podrobit reflexi.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a vžijte se na chvíli do kůže žáků pod vedením lektorka tvůrčího psaní Reného Nekudy. Slibuji vám, že to bude zážitek.

Zapamatujte si:

Osobní zkušenost je do jisté míry nepřenositelná, musí se zažít.

Aby to fungovalo v rámci webinářů, měl by být posléze zážitek reflektován a zobecněn.

18. Průběžné úkoly

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 5-20 minut

Cíl aktivity: Účastníci si osvojí novou znalost či dovednost.



Průběžné úkoly v rámci webináře vyžadují jasné pokyny. Ať už se jedná o ► evokaci, ► zážitkové učení či jinou formu, vždy je potřeba vnímat tyto aktivity jako úkoly s jasným průběhem, časovou dotací a cílem.

Když jsem na jednom svém webináři chtěla představit ChatGPT, na poslední chvíli mě naštěstí napadlo, že ne každý má nutně zřízený přístup. Do prezentace jsem tedy přidala úkol, který měl tři kroky. (1) Otevřete chat.openai.com, (2) přihlaste se, (3) vidíte toto? Úkolem bylo v chatu odsouhlasit, že vidí konkrétní obrázek, který jsem jim na slide vložila v podobě screenshotu, česky snímků obrazovky. V průběhu webináře se

ukázalo, že o ChatuGPT sice všichni slyšeli, ale řada účastníků jej nikdy nevyzkoušela. Kdybych tento krok přeskočila, navazující aktivity přímo v rámci chatu by někteří účastníci zřejmě ani nezačali plnit.

Podobnou zkušenost jsem učinila s dovednostmi, jako je skenování QR kódu či tvorba screenshotů. Co z toho vyplývá? Pokud chcete dojít k vytyčenému cíli webináře, měli byste si objem práce rozložit do drobných průběžných úkolů. Tyto úkoly by pak na sebe svojí náročností měly navazovat. Tedy nejprve naučit skenovat QR kódy, poté teprve chtít aktivitu, jejíž nezbytná podmínka je dovednost skenování QR kódů. Nejprve ověřit, zda mají všichni přístup do ChatGPT, poté teprve chtít výstupy z ChatGPT.

Co se týče časové dotace úkolů, buďte realističtí. Průběžný úkol k registraci v ChatGPT, který jsem původně chtěla úplně vynechat, nakonec zabral skoro deset minut z 90min webináře. Pokud uvažujete o sérii návazných úkolů, počítejte s časem, který je třeba k zadání instrukcí, k aktivitě samotné a k tomu všemu přihodte ještě pár minut navíc na řešení problémů, které se vyskytnou úplně vždycky.

Co se týče instrukcí, buďte srozumitelní. V ideálním případě napište instrukce v bodech na slide, aby je měli účastníci před očima. Jak už víte, pozornost je drahá komodita. Zejména pak u distančního vzdělávání nelze čekat, že každý se v danou chvíli události stoprocentně účastní. Pokud budete ohledně instrukcí srozumitelní a jednoznační, zvyšujete šanci, že se k vám účastníci v rámci aktivizace připojí.

A poslední poznámka, méně drobnějších úkolů je výhodnější než jeden velký, neboť máte stále možnost ověřovat porozumění.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a nechte se vést skvěle strukturovanými instrukcemi lektorky češtiny jako druhého jazyka Markéty Slezákové na společném webináři k tématu Přijímání uchazečů ze zahraničí.

Zapamatujte si:

Méně drobnějších úkolů v průběhu webináře je výhodnější než jeden velký.

Ohledně časové dotace pro úkoly, buďte realističtí.

Ohledně instrukcí, buďte srozumitelní a jednoznační.

19. Průběžné interakce

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 2-5 minut

Cíl aktivity: Účastníci jsou motivováni udržet pozornost.

Webinář je výuková událost, která je synchronní a interaktivní. Jak bylo řečeno, již úplně první aplikace pro organizaci webináře byly vybaveny zařízením pro chatování a pro realizaci anket. Chat je pomyslné nezbytné minimum. „Napište nám do chatu...” uslyšíte na webináři pro hrstku účastníků, stejně jako na webinář pro tisíce. Ani v prvním, ani v druhém případě se díky zapojení účastníků v chatu nedá hovořit o pouhém vysílání či přednášce.

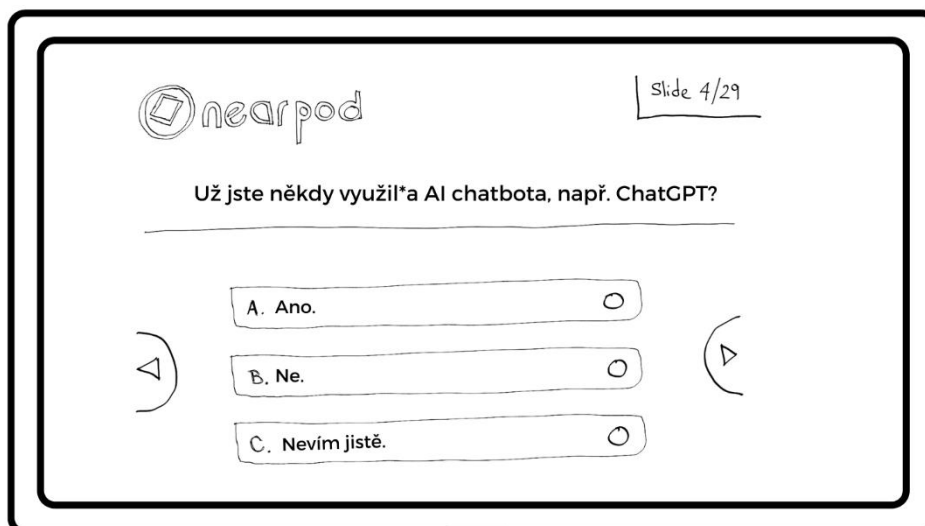
Pokud váš nástroj pro pořádání webinářů umožňuje realizovat ankety, rozhodně se této výhody nevzdávejte. Co byste lovili v chatu jako jednotlivé odpovědi, vám anketa zobrazí ve stylu infografiky založené na sběru vzorku dat. Pokud vestavěnými anketami přístroj nevládne, zapojte Mentimeter či Slido. Ty umí také word cloudy a další formy vizualizace dat, jako jsou koláčové, sloupcové či pruhové diagramy.

Pokud vám uvedené nástroje nedostačují a chcete s účastníky vést po celou dobu průběžnou interakci v různých podobách, doporučuji nástroj Nearpod. Jde o zařízení na tvorbu interaktivních prezentací. V jejich rámci tvoříte společné diskuzní nástěnky, necháváte účastníky kreslit či hrát hry.

Třeba zrovna kreslení umí webinář hodně oživit. Dá se krásně zařadit ať už v rámci ► evokace, ► práce s metaforami či ► reflexe. Skvělá je též diskuzní nástěnka, která umožňuje všem zúčastněným vidět, co píšou kolegové. Ta se hodí ke sdílení zkušeností a nápadů, a to jmenovitě či anonymně.

Instrukce pro průběžné interakce fungují vlastně úplně stejně jako instrukce pro průběžné úkoly. Byť chcete po účastnících, aby prostě jen na něco reagovali v chatu, je třeba jim dát jasnou a srozumitelnou instrukci. Lektorka Lucie Drimlová na webináři o kyberbezpečnosti zadává instrukce zhruba tímto způsobem: „Podívejte se na obrázek a napište mi do chatu, podle čeho poznáte, že se jedná o phishing.“ Hezky strukturovaně a srozumitelně.

Pokud s lektorováním teprve začínáte, klidně se držte chatu a zbytečně se nezatěžujte jinými nástroji. Učte se však už teď zadávat instrukce jasně a dostatečně polopaticky. Účastníci vám to oplatí svým aktivním zapojením.



Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte, jak expertka na kyberbezpečnost Lucie Drimlová využívá možnosti chatu. Všimněte si zejména, jaké dává účastníkům instrukce a jak pracuje s reakcemi v chatu.

Zapamatujte si:

Interakce v chatu je pomyslné interakční minimum webinářů.

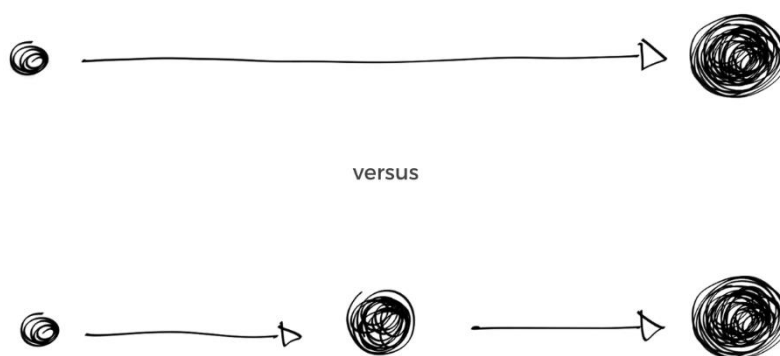
Pokud s lektorováním webinářů začínáte, zaměřte se na kvalitu instrukcí.

20. Průběžná shrnutí

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 2-5 minut

Cíl aktivity: Účastníci si nové informace lépe zapamatují.



Hovoříme tu o ► průběžných úkolech, ► průběžných interakcích, a nakonec o průběžných shrnutích. Sílu průběžných shrnutí dobře zná učitel Dan Pražák, který jako lektor v rámci webináře o využití online atlasu v zeměpise vyzve hned na začátku svého vstupu ke shrnutí vstupu předchozího. Ptá se účastníků, co se v příspěvku, na nějž on prakticky navazuje, dozvěděli nového. Tím si připravuje cestičku pro sebe, zároveň však pomáhá účastníkům upevnit si, co bylo právě řečeno.

Pravidlo Becky Pike Pluth 90 / 20 / 4 říká, že máte 90 minut, než účastníci úplně ztratí pozornost a je tedy vhodné naplánovat konec či pauzu. Máte 20 minut, než zapomenou, co bylo řečeno. A máte 4 minuty, než účastníci poprvé otevřou na internetu něco zajímavějšího. Průběžná shrnutí opečovávají prostřední problém, tedy zapomínání účastníků. Možná to sami znáte z pozice účastníka. Webinář běží, téma vám přijde zajímavé. Dobře, občas kouknete na Instagram, ale stále jste tu a aktivní. Najednou však lektorka řekne: „To je přesně to, o čem jsem mluvila na začátku...“, a vy se přistihnete, že vůbec netušíte, o čem lektorka mluvila na začátku webináře.

Průběžná shrnutí nemusí být nijak dlouhá, mnohdy ani nevyžadují vlastní slide. Lze jimi prokládat třeba instrukce při zadávání úkolů: „Teď jsme se tématu věnovali teoreticky, pojďme to uvést do praxe.“ Pokud se jedná o ukončování větší celků, pak se slide hodí: „V první části webináře jsme si položili otázku, co je to AI. Naší odpovědí je...“ Časovou hranici 20 minut však berte prosím s rezervou. Becky Pike Pluth se neopírá o žádné výzkumy, pouze o vlastní lektorskou zkušenost.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte Dana Pražáka v akci. Jeho webinář o využívání online atlasu ve výuce zeměpisu je interaktivní, vtipný i poučný.

Zapamatujte si:

Průběžná shrnutí napomáhají udržet pozornosti účastníků.

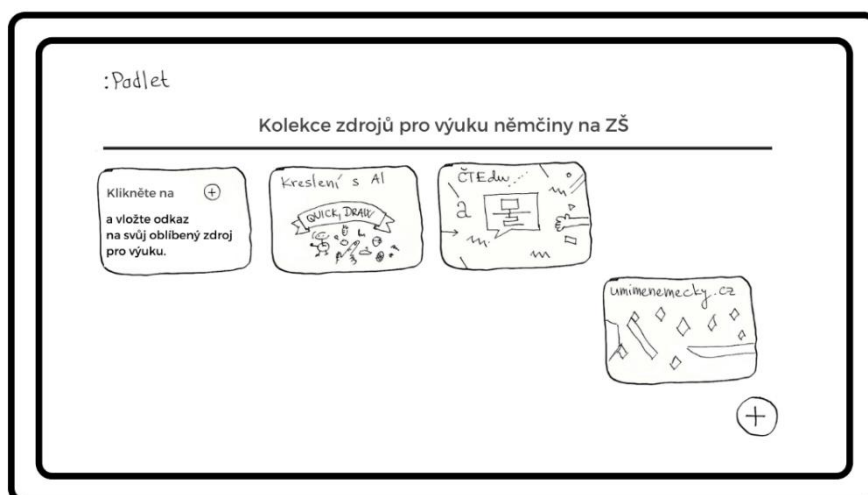
Dají se využít kreativně i se dají dělat zcela obyčejně. Záleží na vás.

21. Společná práce

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu webináře.

Časová dotace: 10-20 minut

Cíl aktivity: Účastníci si k tématu vytvoří vlastní vztah.



Společná práce je výuková technika, která míří na nejvyšší patra dle Bloomovy taxonomie vzdělávacích cílů. Pro účastníky je náročná kognitivně, pro lektory z hlediska organizace. Vyžaduje totiž jisté dovednosti se zvoleným nástrojem i dovednosti v řízení skupinové práce na dálku. Na druhou stranu není třeba se přehnaně bát. Chyby k inovacím nevyhnutelně

patří a u digitálních technologií to platí dvojnásob. Často děláte něco, co před vámi ještě nikdo jiný nedělal. Pojdme si tedy zopakovat pár základních principů.

Zaprvé, vždy si ověřte, zda účastníci práci se zvoleným nástrojem alespoň základně ovládají. Pokud se ukáže že ne, věnujte tomuto prvnímu kroku dostatečnou pozornost. V případě virtuální nástěnky Padlet není třeba zase tolik. Účastníci jen rozkliknou odkaz (třeba v chatu), nemusí se nikam přihlašovat, nikde registrovat. Potřebují se jen zorientovat a zjistit, jakým způsobem se na nástěnku vkládají příspěvky. To zvládnete demonstrovat během 3 minut, i s ověřením 5 minut.

Zadruhé, odhadněte realisticky časovou dotaci a vždy si ke svému odhadu ještě pár minut přidejte. Když jsme s digitálně velmi kompetentními učiteli tvořili společný Padlet, jenom samotné vkládání příspěvků s nápady do hodin zabralo 5 minut. Tomu ale předcházela ještě brainstorming, celkově tedy více než 10 minut.

Zatřetí, společnou práci lze považovat za ► zážitkové učení. Je tedy k ní třeba tak přistupovat. Zážitek je jen jedna část. Následovat by měla reflexe zkušenosti a její zobecnění. To si přičtete dalších 10 minut.

Pokud jste stačili během výkladu počítat, celkem nám vychází 25 minut. Ze společné práce se tím stává podstatná část webináře a nejspíš tedy není úplně dobrý nápad zařazovat několik takových událostí za sebou. Mnohem užitečnější je doplnit větší akci pár drobnými ► průběžnými úkoly či ► průběžnými interakcemi. A máte ideál plán webináře.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a poslouchejte Dana Pražáka, jak na webinaru mluví o společné práci, a to v průběhu demonstrování společné práce účastníků v prostředí Google dokumentů.

Zapamatujte si:

Společná práce je kognitivně i organizačně náročnější než jiné aktivity.

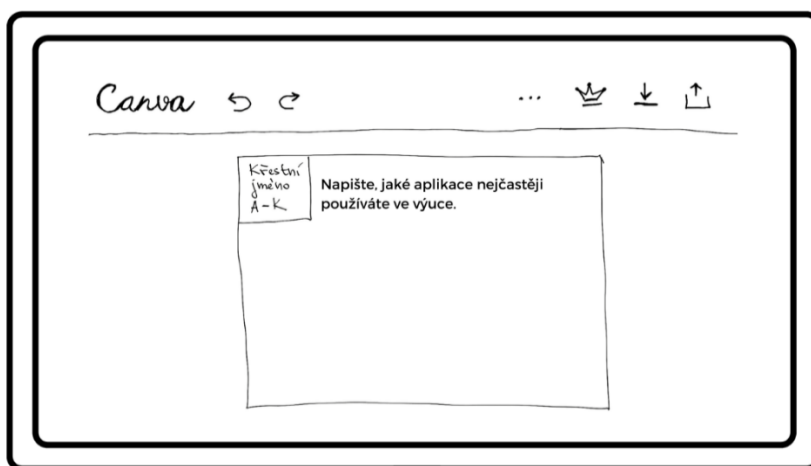
Na druhou stranu chyby k inovacím patří, tedy není třeba se jí bát či vyhýbat.

22. Sdílení výstupů

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu či v závěru webináře.

Časová dotace: 10-15 minut

Cíl aktivity: Účastníci si ujasní, co se během webináře naučili.



Hovořili jsme o spolupráci, pojďme pohovořit také o sdílení výstupů. To vás bude zajímat, pokud se pouštíte do výukové techniky ► think-pair-share či do ► společné práce a výstupy pak budete chtít prezentovat. Dobrá zpráva je, že je to velmi snadné. Technologie jsou tomu dobře uzpůsobené.

Tak například, pokud se rozhodnete pro spolupráci účastníků na nástěnce Padlet, máte k dispozici vestavěnou funkci prezentovat. Funkci prezentovat nemusíte nijak zapínat předem. Stačí s ní počítat při návrhu aktivity a vyzkoušet si, jakým způsobem by bylo nejvhodnější nástěnku uspořádat, aby se to odrazilo i v závěrečné prezentaci výstupů. Když jsme například

s účastníky tvořili nástěnku zajímavých zdrojů pro výuku němčiny, připravila jsem jim předem 4 sloupce, do kterých zdroje již při tvorbě třídili. V následné prezentaci poté názvy sloupců vytvořili přirozené předěly. Když jsem pak pro lepší přehlednost jako první příspěvek do každého sloupce vložila obrázek, prezentaci to ještě o dost vylepšilo.

Dalším skvělým nástrojem je Canva. Tu možná znáte více jako nástroj pro vlastní tvorbu. Věřte však, že jej lze využívat také pro vzdálenou spolupráci. Nejprve si vytvořte návrh dle osobních preferencí. Doporučuji zvolit Prezentaci (16:9) či Whiteboard. Funkce prezentovat je však přítomna ve všech návrzích, nemusíte se tedy omezovat, pokud potřebujete kolaborativní prostředí jiných rozměrů. Poté účastníkům nasdítejte odkaz. Ani zde není nutné se přihlašovat, bude však třeba odkaz nastavit, aby umožňoval úpravy. Pokud pracujete ve skupinách, každé skupině přiřadte jednu stránku. Usnadněte jim orientaci, jak jen je to možné pomocí popisků, poté je nechte pracovat, a nakonec výstup sdílejte pomocí funkce prezentování. Myslím, že si závěrečný výstup všichni užijete.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte při sdílení výstupů lektora tvůrčího psaní Reného Nekudu.

Nevyužívá ke sdílení žádné technologie. Nechává účastníky psát do chatu či zapínat mikrofony a výstupy sdílet ústně. Skvěle mu to plyne.

Zapamatujte si:

Sdílení výstupů je skvělá tečka za kolaborativní aktivitou.

Dá se realizovat pomocí specializovaných technologií či úplně jednoduše přes chat či mikrofon.

23. Reflexe

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu či v závěru webináře.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Účastníci si ujasní, s čím z webináře odcházejí.



„V odborné komunitě je dlouhodobě široce sdíleno přesvědčení o nezbytnosti reflektivního prvku ve vzdělávání učitelů,“ píše kolektiv autorů vědeckého článku Jak se učitelé učí (2017).

Reflexí se míní akt vědomí, jehož tématem jsou vlastní znalosti, dovednosti, chování, jednání, postupy i vlastní proces učení. Podle Freda Korthagena tvoří reflexe spojovník mezi teoretickými znalostmi a jednáním. Pokud vzdělávání dospělých míří k proměně jednání, musí být reflexe jeho nezbytnou součástí. Korthagen (2016) navrhuje pětifázový cyklický model

vzdělávání: (1) jednání – (2) zpětný pohled na jednání – (3) uvědomění si základních aspektů – (4) vývoj a výběr alternativ – (5) zkoušení alternativ.

Je jasné, že není v silách webináře provést účastníky všemi fázemi tohoto modelu. Je však v našich lektorských silách, přivést je k zamyšlení a reflexi vlastního jednání, což je druhý krok. V jistém smyslu můžeme podpořit i třetí a čtvrtý krok. Ukážeme alternativy a zobecníme, v čem spočívá jejich potenciál. I v těchto krocích hraje roli reflexe.

Reflexi na konci webináře lektori, pokud na ni nezapomenout, asi nejčastěji realizují pomocí Mentimeteru či Slido. Využít k tomuto účelu lze také virtuální nástěnku, třeba zrovna Padlet. Ve větší skupině je na přibývajících příspěvky opravdu hezká podívaná. V menší skupině si můžete dovolit vyzvat účastníky, aby si zapnuli mikrofony a své dojmy z webináře nasdíleli live.

Co se instrukcí týče, můžete být spoří a prostě požádat o sdílení dojmů. Nebo můžete být přesnější a položit otázky, jako třeba: Jak se cítíte? Změnilo se něco ve vašem vnímání (tématu)? Nakreslete mi, co pro vás teď (téma) znamená. Co se vám teď hodí hlavou k (tématu)? Jednoduché, a přesto tak zásadní.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte lektorku Ludmilu Kovaříkovou, jak hovoří o reflexi ve třídě při hodinách českého jazyka a zároveň žádá účastníky o webináře, aby realizovali svou vlastní reflexi, neboť webinář se chýlí ke konci. Využívá k tomu virtuální nástěnku.

Zapamatujte si:

Reflexe je skutečně důležitou součástí webinářů.

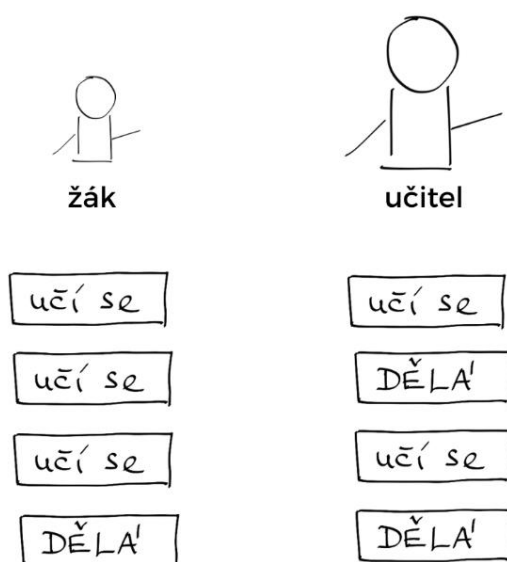
Nechte si na ni na konci webináře alokovaný čas, alespoň 5 minut.

24. Akční kroky

Cílová skupina: Skupina účastníků v průběhu či v závěru webináře.

Časová dotace: 2-5 minut

Cíl aktivity: Účastníci si ujasní, jak nové znalosti či dovednosti mohou uplatnit v praxi.



Hovořili jsme o tom, jak se učí učitelé, ještě si pojdme říci, jak se obecně učí dospělí.

Andragog Malcolm Knowles formuluje několik principů specifických pro vzdělávání dospělých. Když to zjednoduším, dospělý člověk si zpravidla sám vybírá, co se chce a nechce učit. Základním kritériem výběru je přitom

užitečnost v praxi. Jinými slovy, byť je dospělý přirozeně zvědavý, málokdy se učí jen pro radost z poznávání. Vždy už z toho chce něco vytěžit pro svůj praktický život.

My s touto myšlenkou pracujeme od začátku. Třeba už tvorba person byla technika, jíž jsme si vypůjčili právě z andragogiky. ► Průběžné úkoly, ► společná práce či ► sdílení výstupů zase spadají do ranku propojování teorie s praxí. Přesto, než účastníky webináře propustíme, měli bychom formulovat návazné akční kroky, jež jim pomohou využít obsah webináře v praxi.

Akční kroky mohou být zcela drobné úkony, jako: kupte si žlutou a modrou fixu (pro konkrétní aktivitu). Nebo reflektivní úkoly typu: vyzkoušejte si (konkrétní aktivitu) a pak své pokusy kriticky vyhodnoťte. Může se také jednat o zamyšlení jako: zamyslete se, jak (konkrétní aktivita) může zafungovat už zítra.

Já ráda třídím akční kroky do 2 kategorií: zamyslete se a vyzkoušejte si. Jeden úkol ke každému.

Příklad dobré praxe:



Naskenujete QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a zjistíte, že akční kroky nejsou žádná věda. Na konci svého webináře k tématu umělé inteligence pro lektory sdílím účastníkům dva akční kroky: zamyslete se a vyzkoušejte si.

Zapamatujte si:

Dospělí se obvykle nevzdělávají (jen) pro radost z poznání, ale i pro praxi.

Akční kroky jsou další ze snah propojit teorii a praxi.

25. Když se nedaří

Cílová skupina: Lektor*ka v průběhu či v závěru webináře.

Časová dotace: 2-5 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka počítá s krizovými situacemi a dokáže je vyřešit.



Zkušená lektorka webinářů k tématu organizace času Aneta Martinek říká, že má-li večer webinář, potřebuje mít den před či po volnější režim.

Webinář je vždy a za všech okolností velký výdej energie. Pokazit se toho může možná dokonce o trochu víc než při prezenčním školení. Od technologií přes rušivé elementy až po nečekané události.

Webinář Super Mega DigiDay pro třicet tisíc účastníků od GUGu byl bez

pochyby bezprecedentní vzdělávací událostí. O to cennější byla snaha lektorů o interaktivitu. Lektorka Tereza Kráčmarová z neziskové organizace Fakescape dokonce připravila ve Slidu interaktivní hru. Když jí začalo pár haterů hru záměrně kazit, poradila si s tím opravdu s grácií.

V Platónově podobenství o jeskyni se hovoří o vězních, kteří vnímají věci prostřednictvím stínů na zdi. Aby mohli nahlédnout skutečnou podstatu věcí, čeká je nepříjemný otřes. Platón vykládá toto podobenství, aby nastínil, co je skutečnou podstatou vzdělání. Pokud chceme dělat pokroky, není to bez problémů. U webinářů to platí pro účastníky, stejně jako pro lektory.

Ono tedy nejde o to být perfektní lektor, stačí být dost dobrý lektor. Nemusíte si vždycky se vším poradit. Je v pořádku před účastníky přiznat, že jste nervózní, nemáte dobrý den či dané téma lektorujete poprvé. Naopak, pro mnohé účastníky může být úleva vidět, že i lektor umí přiznat slabost.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte, s jakou grácií lektorka Tereza Kráčmarová řeší problém s hatery na webináři k tématu kyberbezpečnosti pro třicet tisíc účastníků.

Zapamatujte si:

Webinář je vždy a za všech okolností velký výdej energie.

Nejde o to být perfektní lektor, stačí být dost dobrý lektor.

PO SKONČENÍ WEBINÁŘE

Zvládli jste plánovací i realizační fázi a přesunujete se do poslední fáze, tj. čas po skončení webináře. V té se zorientujete ve strategiích pro vyhodnocení webináře i pro vlastní profesní růst. Ať už se jedná sebereflexi, zpětnou vazbu účastníků, archivaci materiálů, tvorbu lektorských taháků či wellbeing, to všechno je v této příručce zejména pro vás. Jako návod, jak nevyhořet.

Pokud jste tedy doteď upírali pozornost k personě, dělali jste to naprosto správně. Teď ale nastal čas podívat se zpět na sebe a své potřeby.

26. Sebereflexe

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-20 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka dokáže vyhodnotit, co se povedlo a nepovedlo.

Reflexe vlastního vzdělávání se v této příručce objevuje opakovaně. Pokud jste však dosud vnímali potřebu vnitřního vhledu jen u účastníků webináře, je čas se přeorientovat. Pro lektory platí to samé, co pro účastníky.



V této příručce je plno příkladů z praxe. Můžete si naskenovat QR kódy a sledovat přes 20 zkušených lektorů v akci. Někteří z nich jsou neskutečně dobří. Možná si říkáte: Dobře, stačí, když si tyto skvělé lektory nakoukám a budu dělat to samé, co oni. Já říkám: Dobrý nápad, ale pozor. Jestli si

vybavíte principy reflexe dle Korthagena, na jedné straně máte své aktuální jednání, na druhém konci pokusy o jednání jiné. Aby to dobře fungovalo, je potřeba se zamýšlet nad tím, co se děje v meziprostoru. Má René Nekuda na svém webinaru bezva flow? Zamyslete se, proč tomu tak je. Co dělá, aby mu to dobře plynulo a aby se účastníci se zapojovali? Je to jen jedna věc, nebo je to jejich soubor? Co z toho chcete vyzkoušet a proč?

Bezprostředně po skončení webinaru asi budete mít hlavu jako balón. Ale vyplatí se vrátit k proběhnuvší události třeba druhý den ráno a říci si, co fungovalo a co ne. Pokud jste lektorovali zavedený webinar, v podstatě ladíte detaily, ale i ty mohou mít velký význam. Ďábel se skrývá v detailu, znáte to. Pokud vedete webinar na dané téma poprvé a v nejbližší době jej neplánujete opakovat, je to vhodná příležitost pro zmapování další půdy pro vlastní lektorský rozvoj. Co se mi povedlo? Co chci vylepšit do příště? Co nekudovského raději už zkoušet nebudu?

Zapamatujte si:

Imitace zkušenějšího lektora má význam, ale nesmí zůstat u ní.

Reflexe nám pomůže hledat obecnější principy, které pak zapracujeme do webinaru po svém.

27. Zpětná vazba účastníků

Cílová skupina: Lektor*ka v závěru či po skončení webináře.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka umí posbírat a vyhodnotit zpětnou vazbu účastníků.



Když jsem s lektorováním začínala, byla jsem po každé vzdělávací události ve stresu. Říkala jsem si, že jsem určitě mluvila moc, nebo možná moc málo. Špatně se mi představovalo, s jakým pocitem odcházejí účastníci. Zároveň jsem se jich bála zeptat.

Teď jsem na konci webinářů v podstatně menším napětí. Pokud se naučíte zařazovat závěrečnou reflexi, už ta vám o pocitu účastníků hodně řekne. Ještě důležitější ale je přestat se bát zpětné vazby. Já si o ní dnes sama říkám. Chci ji slyšet od účastníků i kolegů. A to nikoli jen zpětnou vazbu:

dobrý / blbý. Jde mi o strukturovanou zpětnou vazbu, která mi dá nahlédnout proces zvnějšku.

Lektor organizace času Lukáš Havránek, ještě než skončí webinář, posílá účastníkům do chatu krátký dotazník v Google Forms. To je zavedená praxe, pokud lektorujete pro některé vzdělávací agentury. V případě tohoto konkrétního lektora má dotazník jednu jedinou otázku: Jak se vám webinář líbil? Když jsem lektorovala webináře #IAmRemarkable pro Google, dotazník na konci vůbec krátký nebyl. Účastníci jej vyplňovali téměř 5 minut. Dotazy se týkaly webináře i mojí lektorské práce. Přesto bylo jen malé procento lidí, kteří se odpojili před koncem a dotazník nevyplnili. Myslím, že pokud je webinář dobře naplánován, dotazník na konci není pro účastníky přehnaná zátěž. Vám přitom může hodně říci.

Dotazník lze poslat také po skončení webináře. Účastníkům se běžně po skončení posílá e-mail, třeba s odkazem na záznam či se slíbenou prezentací. Součástí takového e-mailu může být u dotazník, třeba v Google Forms či Nearpodu. Každopádně, očekávat lze menší návratnost než v případě dotazníku na místě.

Některé organizace, než začnou váš webinář nabízet, chtějí uskutečnit tzv. pilot. Jde o první webinář, buď pro reálné publikum, nebo pro publikum složené z metodiků. Ti pak dávají lektorovi podrobnou a strukturovanou zpětnou vazbu. Zejména pokud začínáte, pro vás může být taková akce dost nepříjemná. Věřte ale, že z žádné příručky, ani této, nenačerpáte tolik, jako z personalizované zpětné vazby zkušenějších kolegů.

Ještě trochu jiný typ zpětné vazby můžete designovat v rámci velkého kombinovaného kurzu, a to zpětnou vazbu z dat. Odborně se tomuto přístupu říká learning analytics. Myšlenka je taková, že různé nástroje (Canva, Nearpod, Mentimeter) už data o účastnících sbírají. Vaším úkolem je pak nastavovat situace tak, aby vám tato data něco důležitého pověděla. Hodně naproti tomuto přístupu jdou platformy pro vibecoding (Macaly, Lovable), které vás nechají takové prostředí pro sběr vzdělávacích dat sami naprogramovat. Pokud potřebujete efektivně předat znalost, naprogramujete aplikaci, která to zvládne místo vás a současně naprogramujete prostředí, kde můžete sledovat, jak se účastníkům daří. Pokud víte, co chcete sledovat, prostě to tak nastavíte. Nepotřebujete se pak účastníků už navíc nadto ptát.

Příklad dobré praxe:



Naskenujte QR kód nebo [klikněte na odkaz](#) a sledujte, jak lektor Lukáš Havránek na konci webináře o organizaci času uvede krátký zpětnovazební dotazník.

Zapamatujte si:

Zpětná vazba může být ze začátku nepříjemná, ale je to o zvyku.

Personalizovaná zpětná vazba vám dá víc než jakákoli příručka.

Learning analytics je druh zpětné vazby, kterou je vhodné zapojit do kombinovaného vzdělávání.

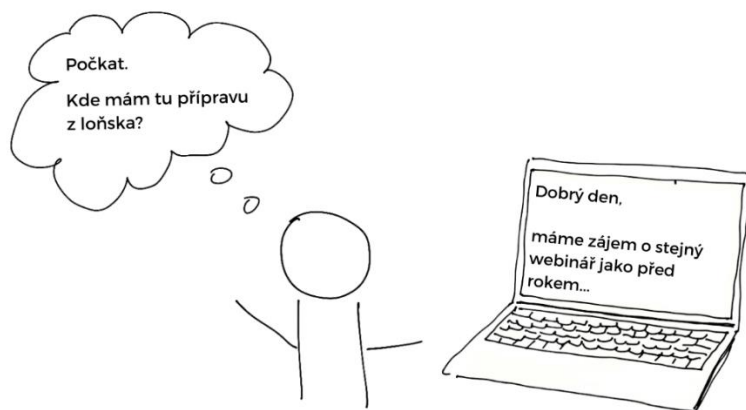
28. Archivace materiálů

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-20 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka se umí připravit na opakované využití podkladů.

Každý lektor potřebuje osobní archiv. Archiv v pravém slova smyslu je institucionální prostředí určené k uchovávání a evidování dokumentů, v přeneseném slova smyslu jde o osobní prostředí, které lektor využívá k uchovávání a zpracovávání osobních znalostí.



Spíše než o osobním archivu se také mluví o osobní znalostní bázi (personal knowledge base, PKB). Existuje řada elektronických nástrojů, které jsou

speciálně navržené k tomuto účelu, např. Notion, Evernote, Obsidian. Osobní znalostní bázi lze ale zjednodušeně realizovat i v nástrojích, které již používáte, např. Google Drive, Google Keep či One Note.

Proč každý lektor takové prostředí potřebuje? Pomáhá mu s organizací a tříděním materiálů, které má k lektorování již vytvořené. Také dokáže být místem pro sběr inspirace. A mimo jiné slouží k zachycování poznámek o proběhlých webinářích ve smyslu ► lektorského taháku. Jinými slovy, jedná se o systém, který pomáhá lektorovi převzít kontrolu nad svým profesním růstem.

Já jsem si osvojila návyk založit každému webináři jeho osobní stránku v Notionu. Do ní po ukončení webináře sem vkládám odkaz na prezentaci a další zdroje. K nim si připsu pár poznámek, jak to šlo, co bych udělala jinak, co se mi nepovedlo či co zajímavého mě v průběhu webináře napadlo.

Před příštím webinářem stačí takovou stránku otevřít, pročíst poznámky, upravit prezentaci a jsem připravena.

Zapamatujte si:

Archivujte si přípravy, ušetříte si spoustu času.

Když si k přípravám uložíte i pár poznámek z minula, nebudete opakovat stejné chyby.

29. Lektorský tahák

Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

Cíl aktivity: Lektor*ka se dovede připravit na hladší průběh při budoucím webináři.

Byla jsem pozvaná na jednu prezenční vzdělávací akci. Vedle mě seděla lektorka, která si dělala poznámky pro svůj vstup. Mezi vším vyčnívalo výrazně označené: Mluvit POMALU. Celkem mě to pobavilo, protože můj tahák obvykle obsahuje něco jako: ZRYCHLI.

Každý lektor má svá vlastní specifika. Já o sobě vím, že mluvím opravdu dost rozvláčně. Víím to od té doby, co mi několik lidí řeklo, že si mě ze záznamu pouštějí 1,5krát rychleji. Také o sobě vím, že nadměrně používám vycpávková slova *jako, takže, vlastně, eeeh*. Občas si trénuju něco povídat, abych se těmito nešvarům vyhnula. Víím, že když mám dobře udělanou prezentaci a nezapomínám při prezentování pravidelně dýchat, tak je to lepší. Na svůj lektorský tahák si napíšu jen malou poznámku, abych nezapomněla.



Lektorský tahák je rychlý seznam, který vám pomůže hlídat si zlozvyky či budovat nové návyky. Uvědomíte si v rámci sebereflexe nějaký zlozvyk? Zapište si jej. Chcete budovat nový návyk? Buďte specifičtí a rovněž si jej zaznamenejte. Psát stačí na papírek, na ubrousek či na ruku. Cílem je nezapomenout, co jste měli na mysli. Později si tyto poznámky můžete zaznamenat do svého archivu či dokonce do svého ►checklistu pro přípravu webinářů.

Co se týče jazyka, používejte spíše věcný popis a nepoužívejte zápory. Kdybych si sama sobě napsala *nepoužívat slova jako, takže, vlastně, eeeh*, skoro si dávám návod, co na webináři říkat. Je to stejné, jako když vám někdo řekne *nepředstavuj si růžového slona*. Tu představu z hlavy již nevyženete. Tedy mluvte k sobě věcně, návodně a pozitivně. Později si za to poděkujete.

Zapamatujte si:

S dobrými lektorskými návyky vám pomůže lektorský tahák.

Mluvte sami k sobě věcně, návodně a pozitivně.

30. Well-being

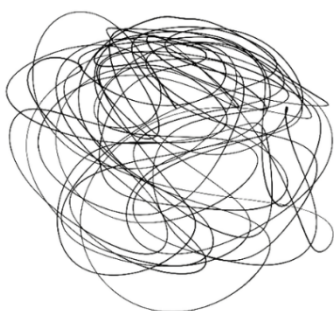
Cílová skupina: Lektor*ka bez publika.

Časová dotace: 5-10 minut

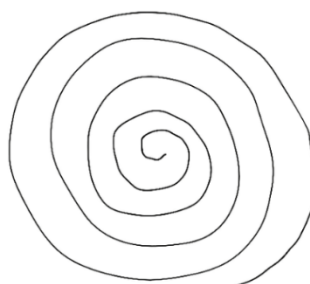
Cíl aktivity: Lektor*ka dokáže vyvažovat stres z webinářů.

Aby byli lektori schopni zvládat napětí v konkrétních situacích, potřebují solidní teoretické znalosti, zkušenosti a schopnost moudře se rozhodovat (tj. praktická moudrost).

Mind full.



Mindful.



V publikaci nás provázel Fred Korthagen a také jím končíme. Co podle něj pomáhá všem vzdělavatelům k osobní pohodě, je reflektovaná praktická moudrost. Ta vyrůstá ze znalostí, dovedností a ze zkušenosti. Pozorujte, jak se učí dospělí. Sledujte, co jim svědčí. Sledujte, co svědčí vám.

Co vzdělavatelům obecně svědčí, je rovněž vzájemná podpora. Pokud máte možnost pohybovat se v profesní komunitě lektorů, určitě ji využijte. Každý z nás disponuje určitým střípkem z praxe, ale teprve sdílené střípky tvoří barevnou mozaiku. Pokud ještě nad to máte možnost nechat se mentorovat někým zkušenějším, rozhodně to vnímejte jako jedinečnou příležitost. Zpětná vazba na vaši práci od zkušenějšího kolegy může mít velký vliv na váš profesní růst.

Jedním dechem tu mluvíme o profesním růstu a pohodě. Profesní růst, a tedy narůstající schopnost řešit problémy, je však jen jednou oblastí well-beingu. Celkově rozpoznáváme pět oblastí: fyzickou, kognitivní, emocionální, sociální a duchovní. Všechny musí být alespoň v základním souladu, aby se člověk dostal do optimálního stavu, který označujeme jako well-being. Spánkem a dobrou fyzickou kondicí počínaje.

Jako lektoři webinářů můžeme well-beingu napomoci navyšováním dílčích lektorských dovedností. To se trochu okruhem dostáváme k úvodnímu kolu lektora. Pamatujete ještě? Pokud jste prošli větší část této příručky, možná je na čase vrátit se na začátek a vyzkoušet, jak se ohledně dílčích dovedností cítíte nyní. Stejně? Lépe? Ostatně, sebevzdělávání je iterativní proces, podobně jako hra, podobně jako vedení webinářů. Vrátit se na začátek vždy značí nové dobrodružství.

Zapamatujte si:

Wellbeing lektora souvisí s posilováním dílčích lektorských dovedností.

Pokud jste došli v příručce až sem, vraťte se klidně zase na začátek a dejte si druhé kolo. :)

ZÁVĚR

Tato příručka vznikla, aby vám usnadnila přípravu, realizaci a vyhodnocování webinářů a kombinovaného vzdělávání, které je na webinář založené. Jejím cílem je přinést lektorům konkrétní výukové techniky a dobrou praxi. Mezi řádky však najdete důležitý kontext, který poukazuje na specifika vzdělávání dospělých a také vlastní seberozvoj.

Pokud jste příručku otevřeli, abyste si připravili webinář jako samostatnou události či jako součást většího kombinovaného studia, nejspíš jste ji nečetli od začátku do konce. To je naprosto v pořádku. Při psaní jsem s tím počítala. To, co se mi jevilo jako důležité, jsem proto opakovala různými způsoby na mnoha místech. Například význam reflexe nebo důraz na propojování znalostí, dovedností a postojů.

Příručka je doplněna obrázky, které mají dokreslovat realitu lektorské profese. Ta je mnohdy celkem náročná, ale umí být také humorná. Drobné kresby, jež jsem si nejprve načrtla pouze sama pro sebe, umožňují dívat se na lektorské povolání s potřebnou nadsázkou. Já doufám, že pomáhají s orientací v příručce.

Texty jsou rovněž obohaceny o QR kódy. Ty vedou na konkrétní inspirativní pasáže v záznamech webinářů. Volila jsem pečlivě a dlouho. Chtěla jsem tu představit dobrou praxi, ale také dobré lektory, které stojí za to sledovat. Lektory jsem nicméně nekontaktovala, abych je požádala o svolení, tak snad mi prominou.

Většina videí je uložena na Youtube, autorská práva jsou tedy ošetřena režimem fair use, který Youtube definuje ve svých licenčních podmínkách. Fair use říká, že části videí lze použít bez svolení, pokud jsou využita nekomerčně a pro vzdělávací účely.

Příručka je opatřena licencí Creative Commons: CC BY-NC-SA 4.0. Tato licence vám umožňuje dílo sdílet, remixovat, upravovat a stavět na tomto díle nekomerčně, za podmínky, že uvedete autora a budete své nové výtvary licencovat za stejných podmínek.

V rámci transparentnosti bych také ráda podotkla, že text příručky vznikl bez využití generativní umělé inteligence, nicméně jsem ji využila v přípravě, a to pro rešerši, drobné překlady či formát bibliografických údajů.

Text dosud neprošel korekturou. Drobné chyby a překlepy proto, prosím, omluvte.

Pokud se chcete podělit o své dojmy, doptat se či prohloubit své dovednosti v oblasti návrhu vzdělávání, napište mi na info@klarapirklova.cz

Použitá literatura

Černý, M. (2015). Webináře ve vzdělávání: Pedagogické a didaktické aspekty. Flow.

Černý, M. (2020). Webináře (nejen) ve škole: Teorie, praxe, zkušenosti. Národní pedagogický institut.

Dirksen, J. (2015). Design for How People Learn. New Riders.

Knowles, M. S. (1980). The Modern Practice of Adult Education: From Pedagogy to Andragogy. Association Press; Follett Publishing Company.

Korthagen, F. A. J. (2016). Pedagogy of teacher education. In J. Loughran & M. L. Hamilton (Eds.), International handbook of teacher education (Vol. 1, pp. 311-346). Springer Science.

Neelen, M., & Kirschner, P. A. (2020). Evidence-Informed Learning Design: Creating Training to Improve Performance. Kogan Page Publishers.

Pluth, B. P. (2010). Webinars with WOW Factor: Tips, Tricks and Interactivities for Virtual Training. Pluth Consulting.

Russell, T., & Korthagen, F. A. J. (Eds.). (1995). Teachers who teach teachers: Reflections on teacher education. Falmer Press.

Seel, N. M. (Ed.). (2011). Encyclopedia of the Sciences of Learning. Springer Science & Business Media.

Šedová, K., Švaříček, R., Sedláček, M., & Šalamounová, Z. (2017). Jak se učitelé učí: Cestou profesního rozvoje k dialogickému vyučování

Weller, M. (2022). Metaphors of Ed Tech. Athabasca University Press.

O autorce

Klára Pirklová je lektorka a learning designerka.

Vystudovala filosofii, pedagogiku a informační vědu. Pracovala na návrzích vzdělávání pro Národní pedagogický institut ČR, Akademii věd, různé neziskové organizace a inovační centra. Dlouhodobě spolupracuje s Masarykovou univerzitou.

Když neškolí, najdete ji v běžeckých botách v lese, s dětmi u Labe či s knížkou v kavárně.

klarapirklova.cz

